

365 Gün Öykü Serisi'nin Söz Varlığının, Okunabilirliğinin ve Yeni Programa Uygunluğunun İncelenmesi

The Examination of the Vocabulary, Readability, and Alignment with the New Curriculum of the 365 Days Story Series

İnci EVİN¹

(Sorumlu Yazar-Corresponding Author)

¹Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum, Türkiye.

¹Graduate School of Educational Sciences, Atatürk University, Erzurum, Türkiye.

agsakalli.inci@gmail.com

Siddik BAKIR²

²Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü, Erzurum, Türkiye

²Department of Social Sciences and Turkish Education, Faculty of Education of Kazım Karabekir, Atatürk University, Erzurum, Türkiye

siddik.bakir@atauni.edu.tr

Bu çalışma, birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında hazırladığı "365 Gün Öykü Serisi'nin söz varlığının, okunabilirlik düzeyinin ve 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı'na uygunluğunun incelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

This study was derived from the master's thesis entitled "365 Gün Öykü Serisi'nin söz varlığının, okunabilirlik düzeyinin ve 2024 okul öncesi eğitim programına uygunluğunun incelenmesi", prepared by the first author under the supervision of the second author.

Geliş Tarihi/Received 09.01.2025
Revizyon/Revision 01.06.2025
Kabul Tarihi/Accepted 01.06.2025
Yayın Tarihi/Publication Date 15.01.2026

Atıf

Evin, İ., & Bakır, S. (2026). 365 Gün Öykü Serisi'nin Söz Varlığının, Okunabilirliğinin ve Yeni Programa Uygunluğunun İncelenmesi. *Turcology Research*, 85, 108-128.

Cite this article

Evin, İ., & Bakır, S. (2026). The Examination of the Vocabulary, Readability, and Alignment with the New Curriculum of the 365 Days Story Series. *Turcology Research*, 85, 108-128.

The content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International License.

Öz

Bu çalışmada, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanmış, Bakanlığa bağlı okul öncesi eğitim veren sınıflarda aktif olarak kullanılan 365 Gün Öykü Serisi'nden eleme-dışlama kriterleri ile seçilmiş hikâye kitaplarının söz varlığının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma, nitel araştırma desenlerinden biri olan doküman incelemesi yöntemi ile yürütülmüştür.

Çalışmada, ilgili kitaplarda kullanılan sözcük türleri, söz varlığı unsurları ve hikâyelerin 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan kazanımlarla ilişkisi araştırılmıştır. Çalışmada söz varlığı unsurları atasözleri, deyimler, ikilemeler, kalıp sözler olarak sınıflandırılmıştır. Hikâyeler ayrıntılı olarak incelenmiş ve söz varlığı unsurlarına ne derece yer verildiği saptanmıştır. Sözcük türleri isim, sıfat, fiil, edat, bağlaç, zamir, zarf olarak sınıflandırılmıştır. Bunlara ek olarak okunabilirlik incelemesi yapılmış ve analiz edilen veriler değerlendirilmiştir. Bu kısımda "Ateşman Okunabilirlik Formülü" kullanılmıştır. Araştırmada, elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiş ve kitapların içerikleri, yaş grubuna uygunlukları, 2024 Okul Öncesi Programı ile bağlantısı, barındırdığı söz varlığı unsurları ve sözcük türlerinin sıklığı ile çeşitliliği değerlendirilmiştir.

Serideki hikâyelerin gelişim alanlarına yönelik kazanım ve göstergeler ile örtüştüğü, okunabilirlik incelemesinde incelenen hikâyelerin büyük çoğunluğunun okunabilirlik düzeyinin yüksek olduğu, söz varlığı unsurlarına sınırlı sayıda yer verildiği ve sözcük türlerinin çeşitlilik gösterdiği tespit edilmiştir.

Bu çalışma, dil öğretim materyali olarak kullanılabilecek olan çocuk kitaplarının seçiminde ve gelecekte çocuk edebiyatı alanında yayımlanacak eserlerin geliştirilmesine katkı sağlayacak bulgular barındırmaktadır. Yani sıra araştırmacının okul öncesi eğitim programları ile örtüşen kitapların hazırlanması ve mevcut olan kitapların değerlendirilmesi konusunda yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Söz Varlığı, Okul Öncesi Eğitim, Sözcük Türleri, 365 Gün Öykü Serisi, Okunabilirlik

Abstract

This concludes the review of the oral versions of storybooks selected from the 365 Days Story Series, published by the Ministry of National Education and actively used in preschool classes under the Ministry's purview, using elimination criteria. This research was conducted using the document analysis method, one of the qualitative research designs.

The research investigates the relationship between the word types, vocabulary elements, and stories in these books and the achievements outlined in the 2024 Preschool Education Program. Vocabulary elements were categorized as proverbs, idioms, reduplications, and formulaic expressions, while word types were classified into nouns, adjectives, verbs, prepositions, conjunctions, pronouns, and adverbs. A readability analysis was conducted using the Ateşman Readability Formula, and the data were evaluated through content analysis. This study was conducted using the document analysis method, one of the qualitative research designs.

The findings reveal that the stories align with the developmental goals of the preschool program, and most have a high readability level suitable for the target age group. However, the inclusion of vocabulary elements is limited, and the frequency and diversity of word types vary across the series. These results highlight the need for greater emphasis on enriching vocabulary content in children's books.

This study provides valuable insights for selecting appropriate storybooks as language teaching tools and for guiding future publications in children's literature. It also emphasizes the importance of aligning book content with preschool education programs and improving the quality and variety of vocabulary elements in children's literature. These findings are expected to support educators and publishers in developing materials tailored to the linguistic and cognitive needs of preschoolers.

Keywords: Vocabulary, Preschool Education, Word Types, 365 Days Story Series, Readability

Giriş

Çocuk edebiyatında dil zenginliği hem kelime dağarcığı açısından hem de dil yapılarının kullanımında önemli bir yere sahiptir. Chomsky'nin dil edinim teorisi, çocukların doğuştan gelen bir dil öğrenme kapasitesine sahip olduklarını ve bu kapasitenin çevresel dil girdileriyle şekillendiğini öne sürer. Bu bağlamda, çocuklara sunulan öykü kitaplarının dil yapılarının, çocukların dil öğrenme kapasitelerine uygun olarak tasarlanması büyük bir önem taşır. Çocuklar, bu kitaplar aracılığıyla dilin farklı unsurlarını öğrenir ve bu unsurları kendi dil kullanımlarıyla uyumlu hâle getirir. Bu nedenle, çocuk edebiyatındaki dil yapılarının çeşitliliği, çocukların dil gelişiminde kritik bir rol oynar.

Dil, insanın düşünce yapısını şekillendiren ve toplumsal iletişimi mümkün kılan temel bir araçtır. Dil, bir iletişim aracı olmanın ötesinde kültürel değerlerin aktarılması, toplumsal hafızanın korunması ve bireylerin kişisel kimliklerinin oluşumunda da hayati bir rol oynar (Karatay, 2007). Bu bağlamda, dilin zenginliği ve kullanım biçimleri, bireyin bilişsel gelişiminden kültürel kimliğine kadar pek çok alanda belirleyici bir rol oynar. Özellikle çocuk edebiyatında dilin zenginliği, çocuğun erken yaşlardaki dil gelişimini ve bu süreçte kazandığı dil becerilerini doğrudan etkiler (Gündoğdu, 2022). Çocuk edebiyatı, çocukların dünyayı anlamlandırma süreçlerinde önemli bir araçtır. Bu araç, çocuğun kelime dağarcığını genişletirken aynı zamanda düşünce yapısını da şekillendirir.

Okul öncesi dönemde dil gelişiminin en önemli unsurlarından biri olan kelime dağarcığı, çocuğun gelecekteki akademik başarısını doğrudan etkileyen bir faktördür (Öztürk, 2018). Bu dönemde kazanılan sözcükler ve dil bilgisi, çocuğun okuma yazma becerilerini, düşünme yetilerini ve sosyal etkileşimlerini biçimlendirir. Dolayısıyla, okul öncesi eğitimde kullanılan materyallerin niteliği, çocuğun dil gelişimi üzerinde derin etkiler yaratır. Öykü kitapları, bu süreçte dil öğrenimini destekleyen en önemli materyallerden biridir. Öykülerin dilsel zenginliği, çocukların dil becerilerini geliştirmede ve kelime dağarcığını genişletmede büyük bir rol oynar (Yılmaz ve Yıldız, 2015).

Çocuk edebiyatında dil zenginliği hem kelime dağarcığı açısından hem de dil yapılarının kullanımında önemli bir yere sahiptir. Chomsky'nin dil edinim teorisi, çocukların doğuştan gelen bir dil öğrenme kapasitesine sahip olduklarını ve bu kapasitenin çevresel dil girdileriyle şekillendiğini öne sürer (Chomsky, 1965). Bu bağlamda, çocuklara sunulan öykü kitaplarının dil yapılarının, çocukların dil öğrenme kapasitelerine uygun olarak tasarlanması büyük bir önem taşır. Çocuklar, bu kitaplar aracılığıyla dilin farklı unsurlarını öğrenir ve bu unsurları kendi dil kullanımlarıyla uyumlu hâle getirir. Bu nedenle, çocuk edebiyatındaki dil yapılarının çeşitliliği, çocukların dil gelişiminde kritik bir rol oynar (Karatay, 2007).

Alan yazında, çocuk edebiyatında kullanılan dilin çocukların dil gelişimi üzerindeki etkileri üzerine çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Özdemir (2018), çocuk hikâyelerinde dil kullanımının sınırlı kaldığını ve belirli zarfların sıkça tekrarlandığını vurgulamıştır. Demirci (2021) tarafından yapılan araştırma ise çocuk kitaplarında kullanılan zarfların çocukların dil gelişimi üzerindeki etkilerini incelemiş ve belirli zarfların tekrarının dil öğrenimini nasıl etkilediğini ortaya koymuştur. Bu çalışmalar, çocuk edebiyatında dil zenginliğinin, çocukların dil becerilerini geliştirmede ve kelime dağarcığını genişletmede ne denli önemli olduğunu göstermektedir.

Bu çalışmanın temel amacı, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan 365 Gün Öykü Serisi'ndeki seçilen 3 kitapta yer alan söz varlığı unsurlarının ve sözcük türlerinin tespit edilerek dil zenginliğinin incelenmesidir. Aynı zamanda, bu kitapların Okul Öncesi Eğitim Programı'ndaki gelişim alanlarında yer alan kazanım ve göstergelere ne kadar hitap ettiğinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda, öykü kitaplarında kullanılan dil unsurlarının çeşitliliği, deyimlerin, atasözlerinin ve diğer söz varlığı unsurlarının kullanım sıklıkları ayrıntılı olarak incelenmiştir. Ayrıca, bu unsurların çocukların dil gelişimine katkısı ve öykülerin okunabilirlik düzeyleri analiz edilerek bu düzeylerin yaş grubuna uygunluğu değerlendirilmiştir.

Çalışmanın bulguları, mevcut literatürle karşılaştırılarak çocuk edebiyatında dil zenginliğinin önemi ve bu zenginliğin çocuğun dil gelişimine katkısı akademik bir çerçevede ele alınmıştır. Bu bulguların, çocuk edebiyatında kullanılan dilin çocukların dil gelişimindeki rolünü anlamak ve bu konuda daha etkili eğitim materyalleri geliştirmek için önemli ipuçları sunacağı düşünülmektedir.

Amaç

Bu araştırmanın temel amacı, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan ve okul öncesi eğitim kurumlarında aktif olarak kullanılan 365 Gün Öykü Serisi'ne ait seçilmiş hikâye kitaplarında yer alan dilsel unsurların kapsamlı biçimde incelenmesidir. Bu doğrultuda çalışma, söz konusu kitaplarda kullanılan sözcük türlerinin çeşitliliğini, söz varlığı unsurlarının (atasözleri, deyimler, ikilemeler ve kalıp sözler) kullanım sıklığını, metinlerin okunabilirlik düzeylerini ve kitapların 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı'ndaki gelişim alanlarına uygunluğunu belirlemeyi hedeflemektedir.

Araştırma kapsamında, çocukların erken yaş dil gelişimine katkı sağlayabilecek nitelikteki metinlerin sözcük yapısı ve dilsel zenginliğinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca, hikâye kitaplarının yaş grubuna uygunluklarının saptanması ve okul

öncesi dönemde kullanılabilecek nitelikli dil materyallerinin belirlenmesine katkı sağlanması da çalışmanın amaçları arasında yer almaktadır. Elde edilecek bulguların, çocuk edebiyatı alanında yazılacak yeni eserlerin geliştirilmesine rehberlik etmesi ve mevcut kitapların eğitsel işlevselliğinin artırılmasına yönelik öneriler sunması beklenmektedir.

Önem

Erken çocukluk dönemi, bireyin dil gelişiminin en hızlı ve en etkili biçimde gerçekleştiği kritik bir evredir. Bu dönemde edinilen sözcükler, dilsel yapılar ve anlatım biçimleri, çocuğun düşünsel becerilerini, okuryazarlık yeterliklerini ve akademik başarısını doğrudan etkilemektedir (Akyol, 2019; Karatay, 2007). Bu bağlamda, çocuklara sunulan yazılı metinlerin dilsel niteliği, onların sözcük dağarcığını ve dil becerilerini geliştirme açısından büyük önem taşımaktadır. Özellikle okul öncesi eğitim sürecinde kullanılan hikâye kitapları, dil girdisi sunma işleviyle çocukların kavram geliştirme, ifade etme ve anlama yetilerini beslemektedir.

Bu araştırma, çocuk edebiyatı ürünlerinden biri olan 365 Gün Öykü Serisi'ni söz varlığı, sözcük türleri, okunabilirlik düzeyi ve eğitim programına uygunluk açısından inceleyerek hem dil gelişimi hem de eğitim materyali değerlendirmesi açısından literatüre çok yönlü katkı sağlamaktadır. Araştırmanın bulguları, okul öncesi dönemde kullanılacak nitelikli hikâye kitaplarının belirlenmesi, öğretmenlerin materyal seçme sürecine rehberlik edilmesi ve çocuklara sunulan yazılı metinlerin dilsel açıdan iyileştirilmesi konularında yol gösterici niteliktedir.

Ayrıca çalışma, 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı ile hikâye kitaplarının içeriksel uyumunu değerlendirerek, erken çocukluk eğitiminde kullanılan materyallerin eğitim programlarıyla olan ilişkisine dair kapsamlı bir değerlendirme sunmaktadır. Bu yönüyle, alanda yapılacak ileri araştırmalar için bir temel oluşturmakta; çocuk edebiyatı, dil öğretimi ve program geliştirme gibi kesişen disiplinlerde akademik katkı sağlamaktadır.

Yöntem

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi deseniyle yürütülmüştür. Araştırmanın veri kaynağını, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanmış ve okul öncesi eğitim kurumlarında aktif olarak kullanılan 365 Gün Öykü Serisi'ne ait üç hikâye kitabı oluşturmaktadır. Çalışmada, farklı temalara sahip bu üç kitap amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Seçilen kitaplar söz varlığı, sözcük türleri, okunabilirlik düzeyi ve okul öncesi eğitim programındaki kazanımlarla uyum açısından incelenmiştir.

Veri toplama sürecinde hikâye kitapları ayrıntılı biçimde taranmış, içerikler metin temelli olarak analiz edilmiştir. Hikâyelerde yer alan sözcük türleri (isim, sıfat, fiil, zarf, edat, bağlaç, zamir) ile söz varlığı unsurları (atasözleri, deyimler, ikilemeler, kalıp sözler) belirlenmiş ve her bir öge için frekans ve yüzde değerleri hesaplanarak tablo hâlinde sunulmuştur. Elde edilen veriler, betimsel analiz ve içerik analizi yöntemleriyle değerlendirilmiş; elde edilen bulgular nicel verilere dönüştürülerek yorumlanmıştır.

Okunabilirlik düzeyinin belirlenmesinde Ateşman (1997) tarafından geliştirilen okunabilirlik formülü kullanılmıştır. Bu formül, metinlerdeki ortalama sözcük uzunluğu (hece sayısı) ile ortalama cümle uzunluğu (sözcük sayısı) değerleri üzerinden okunabilirlik puanı üretmektedir. Elde edilen puanlar doğrultusunda hikâyelerin okul öncesi yaş grubuna uygunluğu belirlenmiş, metinlerin anlaşılabilirliği analiz edilmiştir.

Ayrıca kitaplar, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan bilişsel, dil, sosyal-duygusal, motor ve öz bakım gelişim alanlarındaki kazanım ve göstergeler doğrultusunda değerlendirilmiştir. Hikâye içeriklerinin bu gelişim alanlarıyla ilişkisi yorumlayıcı bir yaklaşımla analiz edilmiştir. Araştırma sürecinde toplanan tüm veriler sistematik biçimde sınıflandırılmış ve bulguların yorumlanmasına temel teşkil edecek şekilde raporlanmıştır.

Veri Kaynakları

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Araştırmaya konu olan, “Doğum Günüm Ne Zaman?”, “Mozaik” ve “Memleketim Rize” adlı hikâye kitapları Millî Eğitim Bakanlığının okul öncesi düzeye uygun olarak önerdiği kaynaklar arasından seçilmiştir. Her bir kitap dikkatle okunarak metinlerde yer alan tüm kelimeler türlerine (isim, fiil, sıfat, zamir, edat, bağlaç, zarf) göre sınıflandırılmıştır. Ayrıca hikâyelerde kullanılan cümle yapılarına ve anlatım tarzına ilişkin örnek cümleler tabloya dahil edilmiştir. Okunabilirlik düzeyi tespiti için Ateşman (1997) tarafından geliştirilen okunabilirlik formülü esas alınmıştır.

Veri Analizi

Toplanan veriler nitel veri analizine uygun olarak betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Sözcük türleri kategorik olarak sınıflandırılmış ve her türün metinlerdeki toplam sıklığı ile yüzdesi hesaplanmıştır. Elde edilen bulgular, her kitap için

ayrı ayrı tablolastırılarak görselleştirilmiş, ardından örnek cümlelerle desteklenmiştir. Okunabilirlik verileri ise her hikâyeye uygulanan Ateşman Okunabilirlik Endeksi hesaplamaları sonucunda elde edilerek “çok kolay”, “kolay” ve “orta” gibi kategorilerle değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak yorumlanmış ve tartışma bölümünde benzer çalışmalarla ilişkilendirilerek ele alınmıştır.

Söz Varlığı

Söz varlığı, bireyin dilsel becerilerini ve dildeki hâkimiyetini belirleyen en temel unsurlardan biridir. Geniş bir söz varlığına sahip bireyler, dili daha etkili bir şekilde kullanabilme ve anlama yetisine sahiptirler. Söz varlığı, sadece kelimelerin bilinmesiyle sınırlı olmayıp, bu kelimelerin doğru yerlerde ve bağlamlarda kullanılmasını da içermektedir. Bu nedenle, söz varlığı çalışmaları dil öğretimi ve dil bilimi alanlarında önemli bir yere sahiptir (Aksoy, 2014).

Baş'ın söz varlığı araştırmalarındaki problemlere dair değerlendirmeleri, aynı zamanda tezin dil eğitimi açısından sunduğu söz varlığı incelemeleri ile de paralellik göstermektedir. Çalışmada özellikle kelimelerin anlam ve biçim yönünden ayrıştırılması gerektiği ifade edilerek, bu ayrımın söz varlığı çalışmalarının doğruluğunu etkilediği belirtilmiştir (Baş, 2011).

Türkçe eğitiminde söz varlığı çalışmalarının önemi, bu çalışmaların öğrencilere sadece kelime öğretmekle kalmayıp, aynı zamanda dil bilimsel yapıların da öğrenilmesine katkıda bulunmasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, söz varlığı incelemeleri, dil öğretimi stratejilerinin geliştirilmesinde ve dil eğitimi programlarının oluşturulmasında kritik bir rol oynamaktadır (Karatay, 2007). Bu çalışmalar, dil öğretiminde öğrencilere sunulan materyallerin kelime düzeyinde incelenmesini ve öğrencilere en uygun kelime dağarcığının sunulmasını sağlar.

Türkiye'de yapılan söz varlığı araştırmalarının genellikle tespit amaçlı olduğu ve sınıf seviyelerine uygun kelime listeleri oluşturmayı hedeflediği dile getirilmektedir. Ayrıca, bu çalışmaların özellikle eğitimdeki başarıya katkı sağlayacak şekilde, sınıf seviyelerine göre kelime listeleri sunma amacını taşıdığı belirtilmiştir (Baş ve Karadağ, 2012).

Sözcük Türleri

İsim

İsimler, dilin en temel yapı taşlarından biri olup varlıkların, nesnelerin, canlıların, kavramların ve durumların adlarını belirten kelime türleridir. Dil bilimde isimler; cümlede özne, nesne, dolaylı tümleç gibi çeşitli işlevlerde bulunur ve dilin yapılandırılmasında kritik bir rol oynar. İsimler hem anlam hem de yapı açısından çeşitli sınıflandırmalara tabi tutulur. Anlamlarına göre varlık isimleri (somut ve soyut isimler) ve kavram isimleri olarak iki ana gruba ayrılırken, yapılarına göre basit, türemiş ve birleşik isimler olarak sınıflandırılabilir. Ayrıca, sayılarına göre tekil ve çoğul isimler olarak da değerlendirilirler. Bu çeşitlilik, dilin zenginliğini ve esnekliğini yansıtır.

Dil bilimsel araştırmalar, isim türlerinin çocukların dil gelişimi üzerindeki etkisini vurgulamaktadır. Özellikle okul öncesi dönemde, çocukların isimleri öğrenme ve kullanma biçimleri, onların dil gelişim süreçlerini şekillendiren önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Araştırmalar, bu dönemde çocukların çevrelerindeki nesneleri tanımlamak ve kategorize etmek için isimleri nasıl kullandıklarını incelemiş ve bu kullanımın dil gelişimindeki yerini ortaya koymuştur (Yılmaz ve Karadağ, 2017).

Sıfat

Sıfatlar, dilin temel yapı taşlarından biri olarak, varlıkları, nesneleri ve kavramları niteleyen ve onların özelliklerini belirten kelime türleridir. İsimlerin önüne gelerek onları daha tanımlı ve anlaşılır kılan sıfatlar, dilin zenginliğini ve ifade gücünü artırır (Demir, 2018). Örneğin, “büyük ev”, “mavi gökyüzü” veya “sessiz sokak” gibi ifadelerde, sıfatlar isimlerin belirli bir özelliğini öne çıkarır ve bu özellik sayesinde cümlenin anlamı daha güçlü olur (Güneş, 2019).

Fiil

Fiiller, bir dilin dinamik ve hareketli yapısını oluşturan kelime türleridir. Eylemleri, oluşları, durumları ve hareketleri ifade eden fiiller, cümlelerde ana anlam yükünü taşır. Türkçede fiiller, cümlenin çekirdeğini oluşturan ve diğer sözcük türleriyle etkileşim içinde olan önemli bir öğedir. “Koşmak”, “yazmak”, “gülmek” gibi fiiller, eylemin gerçekleştiği zamanı, kişiyi ve kipleri ifade ederek cümlenin yapısal bütünlüğünü sağlar.

Fiillerin çocukların dil gelişimindeki rolü oldukça önemlidir. Dil öğrenimi sürecinde çocuklar, ilk etapta isimleri ve basit sıfatları öğrenirler; ancak dilin karmaşıklığını ve zenginliğini kavrayabilmeleri için fiilleri etkin bir şekilde kullanmayı öğrenmeleri de gerekmektedir. Fiiller, çocukların çevrelerindeki dünyayı ve bu dünyadaki olayları anlamlandırmalarını sağlar. Örneğin, “Anne yemek pişiriyor.” veya “Çocuk top oynuyor.” gibi cümlelerde fiiller, eylemin kim tarafından, ne zaman ve nasıl gerçekleştiğini net bir şekilde ifade eder (Kaya, 2017).

Edat

Edatlar, Türkçede anlam ilişkilerini kuran ve cümlelerde diğer kelimelerle birleşerek anlam kazanan sözcük türleridir. Tek başlarına anlam ifade etmeyen edatlar, cümledeki sözcükler arasındaki bağlantıyı sağlayarak ifadelerin daha net ve anlaşılır olmasını sağlar. Türkçede sıkça kullanılan “gibi”, “için”, “ile”, “kadar”, “rağmen” ve “dolay” gibi edatlar, bu sözcük türüne örnek olarak gösterilebilir. Edatlar, özellikle çocukların dil gelişiminde önemli bir role sahiptir.

Bağlaç

Bağlaçlar, dilin yapısal unsurlarından biri olup cümleler veya cümle içindeki sözcük grupları arasında anlam bağlantısı kuran kelimelerdir. Bağlaçlar, cümlelerin daha akıcı ve anlamlı hâle gelmesini sağlarken düşünceler arasındaki ilişkileri de net bir şekilde ortaya koyar. Türkçede sıkça kullanılan “ve”, “ama”, “fakat”, “çünkü”, “veya” “ya da” gibi bağlaçlar, cümlelerin birbirine bağlanmasına ve anlamın pekişmesine yardımcı olur.

Zamir

Zamirler, dilin işlevselliğini ve akıcılığını sağlayan önemli sözcük türlerinden biridir. İsimlerin yerine kullanılan zamirler, tekrarları önleyerek cümlelerin daha akıcı ve anlaşılır olmasını sağlar. Türkçede “ben”, “sen”, “o”, “biz”, “siz”, “onlar” gibi şahıs zamirleri; “bu”, “şu”, “o” gibi işaret zamirleri ve “kendî”, “kim”, “ne” gibi dönüşlülük ve soru zamirleri sıklıkla kullanılır. Zamirler, bir cümledeki isim ya da isim gruplarının yerini alarak metinde veya konuşmada gereksiz tekrarları ortadan kaldırır ve dilin akışkanlığını artırır (Demir, 2016).

Zarf

Zarflar; fiilleri, sıfatları, başka zarfları ve bazen de cümleleri niteleyerek dilde hareketin, durumun veya bir olayın nasıl, ne zaman, ne kadar ya da ne şekilde gerçekleştiğini belirten sözcük türleridir. Türkçede “hızlıca”, “dün”, “çok”, “belki” gibi zarflar yaygın olarak kullanılır ve cümlelerde eylemlerin ya da durumların daha net bir şekilde ifade edilmesine yardımcı olur. Zarfların bu işlevi, cümlelerin anlamını zenginleştirir ve anlatımı daha etkili hâle getirir (Arslan, 2017).

Okunabilirlik İncelemesi

Ateşman Okunabilirlik Formülü, Türkçe metinlerin okunabilirliğini ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir araçtır. Bu formül, Türkçe metinlerin dil bilgisel ve sözcüksel yapılarını dikkate alarak, okuma zorluğunu belirlemeye çalışır. Özellikle eğitim bilimlerinde ve dil çalışmalarında sıkça kullanılan bu formül, metinlerin anlaşılabilirliğini ölçmek için önemli bir referans noktası oluşturur.

Okunabilirlik kavramı, metinlerin anlaşılabilirliği ve okuma zorluğu ile doğrudan ilişkilidir. Okunabilirlik ölçümleri, metinlerin hedef kitleye ne kadar uygun olduğunu belirlemek için kullanılır. Ateşman Okunabilirlik Formülü, bu ölçümleri yaparken metinlerin kelime uzunluğu, cümle uzunluğu gibi dil bilgisel özelliklerini göz önünde bulundurur. Yapılan araştırmalar, bu tür formüllerin eğitim materyallerinin hazırlanmasında önemli bir rol oynadığını göstermektedir (Ateşman, 1997).

Bu formülün uygulanması, genellikle metnin anlaşılabilirlik seviyesini belirlemek için kullanılır. Ateşman (1997), formülün özellikle eğitim materyallerinde kullanılan metinlerin öğrenciler tarafından ne derece anlaşılabilirliğini değerlendirmek için etkili bir araç olduğunu vurgulamaktadır. Buna ek olarak, Yılmaz ve Yıldız (2015) tarafından yapılan çalışmada, Ateşman Okunabilirlik Formülü’nün farklı yaş gruplarındaki öğrenciler için uygunluk derecesini ölçmekte başarılı olduğu belirtilmiştir. Bu çalışmada, formülün özellikle ortaöğretim seviyesindeki öğrenciler için kullanılan ders kitaplarında yaygın olarak kullanılabileceği sonucuna varılmıştır.

Ateşman (1997); diğer diller için geliştirilmiş okunabilirlik formüllerinin Türkçeye uygulanamayacağını vurgulayarak, sözcük uzunluğu (hece) ve cümle uzunluğu (sözcük) sayılarını dikkate alarak aşağıdaki okunabilirlik endeksini geliştirmiştir.

O.S: $198,825 - (40,175 \times 1 - 2,610 \times 2)$

O.S: Okunabilirlik Sayısı

X1: Hece Olarak Sözcük Uzunluğu

X2: Sözcük Olarak Cümle Uzunluğu

Okul Öncesi Eğitim Programı Gelişim Alanları İncelemesi

2024 Okul Öncesi Eğitim Programı; çocukların bilişsel, dil, sosyal-duygusal, motor ve öz bakım becerilerini desteklemeyi hedefleyen kapsamlı bir eğitim çerçevesi sunmaktadır. Programın temel odak noktası, çocukların bu gelişim alanlarında dengeli bir şekilde ilerlemelerini sağlamaktır.

Bilişsel gelişim alanında program; çocukların problem çözme, eleştirel düşünme ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmeyi amaçlar. Anlamlandırma süreçlerini destekleyerek bilişsel gelişimlerini teşvik eder. Dil gelişimi, çocuğun iletişim

becerilerini ve dilsel farkındalığını geliştirmeyi hedefler. 2024 Programı, çocukların dil becerilerini geliştirmek amacıyla geniş bir yelpazede okuma, yazma, dinleme ve konuşma etkinlikleri sunar. Bu etkinlikler, çocukların kelime dağarcığını genişletirken aynı zamanda dil bilgisel yapıları anlamalarına ve kullanmalarına yardımcı olur (MEB, 2024). Sosyal ve duygusal gelişim, programın önemli bir diğer alanıdır. Bu gelişim alanı, çocukların duygusal farkındalıklarını artırmayı, kendilerini ve başkalarını anlamalarını ve sosyal ilişkiler kurmalarını teşvik eder.

Fiziksel gelişim ve sağlık ise, çocukların ince ve kaba motor becerilerini geliştirmeye odaklanır. Program, fiziksel aktiviteleri teşvik ederek çocukların büyük kas gruplarını kullanmalarını ve el-göz koordinasyonlarını geliştirmelerini sağlar. Bu bağlamda, programda hem kaba motor becerileri (örneğin, koşma, zıplama) hem de ince motor becerileri (örneğin, kesme, yapıştırma) geliştiren etkinlikler bulunur. Bu etkinlikler, çocukların fiziksel sağlığını korumalarına ve gelişimlerini desteklemelerine yardımcı olur. Sağlık ise çocukların günlük yaşamlarında bağımsızlık kazanmalarını sağlayan beceriler olarak tanımlanır. Program, çocukların kendi başlarına giyinme, beslenme, temizlik gibi temel ihtiyaçlarını karşılayabilme yeteneklerini geliştirmelerine yönelik etkinlikler içerir.

2024 Okul Öncesi Eğitim Programı, bu gelişim alanlarının her birine yönelik kapsamlı ve entegre bir yaklaşım sunarak, çocukların bireysel farklılıklarını göz önünde bulunduran ve onların tüm potansiyellerini ortaya çıkarmayı amaçlayan bir eğitim sistemi oluşturmuştur. Program, çocukların sağlıklı ve dengeli bir şekilde büyümelerine olanak tanıyan bir eğitim çerçevesi sunmaktadır (MEB, 2024).

Bulgular

Araştırmanın veri kaynağı, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan 365 Gün Öykü Serisi'ndeki 52 kitap arasından farklı temaları barındıran ve çalışmanın amacına uygun olarak eleme-dışlama kriterleri ile seçilmiş ve incelenmiş 3 kitaptır.

Söz Varlığı İncelemesi

“Doğum Günüm Ne Zaman?” kitabındaki isim söz varlığına ilişkin bulgular Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1.

Doğum Günüm Ne Zaman? Kitabındaki İsimler Listesi

Sıra	İsim	Toplam Sıklık	Yüzde	Örnek Cümle
1	Ece	12	11.65	Ece ile dedesi ellerinde balonlarla parktan eve döndü.
2	Dede	7	6.80	“Dede, benim doğum günüm ne zaman?” diye sordu Ece.
3	Takvim	1	0.97	Dedesi takvime baktı, Ece’ye dönerken doğum gününe 5 gün kaldı, dedi.
4	Doğum günü	6	5.83	Son balonu patlattığın gün senin doğum günün olacak, dedi.
5	Balon	9	8.74	Ece’nin 5 balonu vardı.
6	Salon	1	0.97	Salona girdi.
7	Paket	7	6.80	3 numaralı paketi açtı içi yine boştu.
8	Sıra	1	0.97	Sıra 1 numaralı pakete gelmişti.
9	Hediye	4	3.88	Herkesin hediyesi bir pakete sığmamıştı.
10	Bayrak	1	0.97	Ece bayrağı eline aldı ve bayrağımız da benim için mi? diye sordu.

Tablo 1’e göre, “Doğum Günüm Ne Zaman?” kitabında en çok kullanılan isim %11,65 oranıyla “Ece” olmuştur. Ece, hikâyenin merkezinde yer alarak “Ece ile dedesi ellerinde balonlarla parktan eve döndü.”, “Ece o sabah heyecanla uyandı.” gibi ifadelerle sıkça anılmıştır. Onu %8,74 ile “balon” takip etmekte; bu kelime “Ece’nin beş balonu vardı.”, “Birini patlattı, dört balonu kaldı.” gibi cümlelerde, doğum günü temasını somutlaştıran bir araç olarak kullanılmaktadır.

“Dede” ve “paket” kelimeleri %6,80 oranında eşit şekilde yer almakta olup; “Dede, benim doğum günüm ne zaman?” ve “3 numaralı paketi açtı, içi yine boştu.” gibi örneklerle anlatıya yön vermektedir. %5,83 ile “doğum günü”, %3,88 ile “hediye” sözcükleri olayın temasını ve sonucunu yansıtmaktadır. Daha az sıklıkla geçen “takvim”, “salon”, “sıra” ve “bayrak” (%0,97) gibi kelimeler ise olay akışını tamamlayan yardımcı unsurlar olarak kullanılmıştır.

“Doğum Günüm Ne Zaman?” kitabındaki sıfat söz varlığına ilişkin bulgular Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2.

Doğum Günüm Ne Zaman? Kitabındaki Sıfatlar Listesi

Sıra	Sıfat	Toplam Sıklık	Yüzde	Örnek Cümle
1	İyi	1	3,45	Dedesini bunu daha iyi anlamam için bir fikrim var.
2	Sevdiği	1	3,45	Heyecanla en sevdiği elbisesini giydi.
3	Birer	1	3,45	Annesi, babası, dedesi, ninesi ve abisi Ece için birer hediye paketi hazırlamıştı.
4	Beş	3	10,34	Ece’nin beş balonu vardı.
5	Yine	1	3,45	Üç numaralı paketi açtı içi yine boştu.
6	Her	1	3,45	Her gün uyandığında bir balon patlatacaksın.
7	Dört	3	10,34	Ece’nin dört balonu vardı. Birini daha patlattı, üç balonu kaldı.
8	Üç	2	6,90	Üç numaralı paketi açtı içi yine boştu.
9	Bir	6	20,69	Acaba kimse bir şey almamış mıydı?
10	Aynı	1	3,45	İlk defa beş hediyeyi aynı pakette alıyordu.

Tablo 2’ye göre, “Doğum Günüm Ne Zaman?” kitabında en sık kullanılan sıfat %20,69 oranıyla “bir” olurken; “Acaba kimse bir şey almamış mıydı?”, “Birini patlattı”, “Bir balon daha gitti.” gibi cümlelerde çeşitli bağlamlarda yer almaktadır. Sayısal sıfatlar da dikkat çekici bir yoğunluk göstermektedir: “beş” ve “dört” sıfatları %10,34 oranında; “üç” ise %6,90 oranında kullanılmış ve “Ece’nin beş balonu vardı”, “Dört balonu kaldı.”, “Üç numaralı paketi açtı.” gibi ifadelerle hikâyeye yapısal bir sıralama katmıştır.

Daha düşük oranlarda geçen sıfatlar arasında “iyi”, “sevdiği”, “birer”, “yine”, “her” ve “aynı” yer almakta; her biri %3,45 oranında kullanılmıştır. Bu sıfatlar “Daha iyi anlamam için bir fikrim var”, “En sevdiği elbisesini giydi.”, “Birer hediye paketi hazırlamıştı.” ve “Aynı pakette alıyordu.” gibi örneklerle metne anlam ve detay zenginliği katmaktadır. Genel olarak sıfatlar, hem sayı kavramını hem de nitelikleri sade ama işlevsel bir biçimde yansıtmaktadır.

“Doğum Günüm Ne Zaman?” kitabındaki fiil söz varlığına ilişkin bulgular Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3.

Doğum Günüm Ne Zaman? Kitabındaki Fiiller Listesi

Sıra	Fiil	Toplam Sıklık	Yüzde	Örnek Cümle
1	Dönmek	1	2,44	Ece ile dedesi ellerinde balonlarla parktan eve döndü.
2	Sormak	2	4,88	“Dede, benim doğum günüm ne zaman?” diye sordu Ece.
3	Demek	3	7,32	Son balonu patlattığın gün senin doğum günün olacak, dedi.
4	Patlatmak	4	9,76	Birini patlattı, dört balonu kaldı.
5	Uyanmak	1	2,44	Ece o sabah heyecanla uyandı.
6	Giymek	1	2,44	Heyecanla en sevdiği elbisesini giydi.
7	Taramak	1	2,44	Dedesini, Ece’nin saçlarını taradı.
8	Açmak	3		Üç numaralı paketi açtı içi yine boştu.
9	Başlamak	1	2,44	Ece endişelenmeye başlamıştı.
10	Gelmek	1	2,44	Sıra 1 numaralı pakete gelmişti.

Tablo 3’e göre, “Doğum Günüm Ne Zaman?” kitabındaki fiiller arasında en sık kullanılanı %9,76 oranıyla “patlatmak” fiili olmuştur. “Birini patlattı, dört balonu kaldı.” gibi cümlelerde geçen bu fiil, hikâyenin ritmini belirleyen tekrar eden eylem olarak öne çıkmaktadır. Bunu %7,32 oranında “demek” ve “açmak” fiilleri takip etmektedir; “Son balonu patlattığın gün senin doğum günün olacak, dedi” ve “Üç numaralı paketi açtı, içi yine boştu.” gibi örneklerle iletişim ve keşif unsurlarını ifade etmektedir. “Sormak” fiili %4,88 ile yer alırken, “Dede, benim doğum günüm ne zaman diye sordu Ece.” cümlesinde karakterler arası etkileşimi yansıtmaktadır.

Daha az sıklıkla kullanılan fiiller arasında “dönmek”, “uyanmak”, “giymek”, “taramak”, “başlamak” ve “gelmek” (%2,44) yer almaktadır. Bu fiiller “Ece o sabah heyecanla uyandı.”, “Heyecanla en sevdiği elbisesini giydi.”, “Dedesini Ece’nin saçlarını taradı.” ve “Ece endişelenmeye başlamıştı.” gibi cümlelerle karakterin günlük yaşam rutinlerini ve duygusal geçişlerini ifade etmektedir. Fiillerin çeşitliliği, hem hareketin hem de duyguların anlatıdaki yeri bakımından çocukların dil gelişimine çok yönlü katkı sağlamaktadır.

“Doğum Günüm Ne Zaman?” kitabındaki edat söz varlığına ilişkin bulgular Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4.

Doğum Günüm Ne Zaman? Kitabındaki Edatlar Listesi

Sıra	Edat	Toplam Sıklık	Yüzde	Örnek Cümle
1	Diye	5	33,33	“Dede, benim doğum günüm ne zaman?” diye sordu Ece.
2	Daha	2	13,33	Ece’nin 4 balonu vardı. Birini daha patlattı, 3 balonu kaldı.
3	İçin	4	26,67	Dedesi evet senin için, dedi.
4	Yoksa	1	6,67	Ece “Yoksa bunun da mı içi boş?” diye düşündü.
5	Mı	1	6,67	Ece “Yoksa bunun da mı içi boş?” diye düşündü.
6	Acaba	1	6,67	Acaba kimse bir şey almamış mıydı?
7	İle	1	6,67	Ece ile dedesi ellerinde balonlarla parktan eve döndü.

Tablo 4’e göre, “Doğum Günüm Ne Zaman?” kitabında en sık kullanılan edat %33,33 oranıyla “diye” olmuştur. “Dede, benim doğum günüm ne zaman?” diye sordu Ece” ve “Yoksa bunun da mı içi boş?” diye düşündü” gibi örneklerde, karakterlerin düşünce ve konuşmalarını aktaran önemli bir bağlaç görevi üstlenmiştir. %26,67 ile ikinci sırada yer alan “için” edatı, “Dedesi evet senin için, dedi.” ve “Bunu daha iyi anlamam için bir fikrim var.” cümlelerinde görüldüğü gibi neden-sonuç ilişkileri kurmakta ve çocukların amaç bildiren yapılarla tanışmasına olanak sağlamaktadır.

“Daha” edatı %13,33 oranında yer almış ve “Birini daha patlattı, üç balonu kaldı.” gibi ifadelerde artış ve tekrar anlamı katmıştır. “Yoksa”, “mı”, “acaba” ve “ile” gibi düşük frekanslı edatlar ise (%6,67), “Ece ile dedesi parktan eve döndü.” ya da “Acaba kimse bir şey almamış mıydı?” gibi cümlelerde metne düşünsel ya da ilişkisel bağlam kazandırmıştır. Genel olarak, edatların anlatı içindeki kullanımı hem içeriği akıcı kılmış hem de çocuğun farklı işlevsel dil yapılarına maruz kalmasını sağlamıştır.

“Doğum Günüm Ne Zaman?” kitabındaki bağlaç söz varlığına ilişkin bulgular Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5.

Doğum Günüm Ne Zaman? Kitabındaki Bağlaçlar Listesi

Sıra	Bağlaç	Toplam Sıklık	Yüzde	Örnek Cümle
1	Da	4	40	Kalan 1 balonu da patlattı.
2	Ve	2	20	Annesi, babası, dedesi, ninesi ve abisi Ece için birer hediye paketi hazırlamıştı.
3	Ama	2	20	Ece 5 numaralı paketi açtı ama içi boştu.
4	Hem... hem	1	10	Bugün hem senin doğum günün hem de Türkiye’nin doğum günün, diye cevap verdi.
5	Ki	1	10	İyi ki doğdun Ece, iyi ki kuruldun Türkiye!

Tablo 5’e göre, “Doğum Günüm Ne Zaman?” kitabında en sık kullanılan bağlaç %40 oranla “da” olmuştur. “Kalan 1 balonu da patlattı.” ve “Bayrağımız da benim için mi?” gibi cümlelerde bu bağlaç, olayların ve nesnelerin birbirine eklemlendiği durumlarda akıcılığı artırmaktadır. “Ve” bağlacı %20 oranında yer almakta, özellikle “Annesi, babası, dedesi, ninesi ve abisi Ece için birer hediye paketi hazırlamıştı.” gibi sıralı anlatımlarda birlikte anılan öğeleri birleştirme işlevi taşımaktadır.

Yine %20 oranında geçen “ama” bağlacı, “Ece 5 numaralı paketi açtı ama içi boştu.” gibi karşıtlık kuran yapılarda kullanılarak olaylara anlam derinliği katmaktadır. Daha düşük oranlarda geçen “hem...hem” (%10) ve “ki” (%10) bağlaçları ise “Bugün hem senin doğum günün hem de Türkiye’nin doğum günü.” ve “İyi ki doğdun Ece, iyi ki kuruldun Türkiye!” gibi cümlelerde vurgulayıcı, duygusal bağlar kuran işlevlere sahiptir. Bu bağlaçların çeşitliliği, çocukların neden-sonuç ve karşıtlık ilişkilerini anlamalarına katkı sağlayacak şekilde metni zenginleştirmektedir.

“Doğum Günüm Ne Zaman?” kitabındaki zamir söz varlığına ilişkin bulgular Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6.

Doğum Günüm Ne Zaman? Kitabındaki Zamirler Listesi

Sıra	Zamir	Toplam Sıklık	Yüzde	Örnek Cümle
1	Ben	2	20	“Dede, benim doğum günüm ne zaman?” diye sordu Ece.
2	Bunu	2	20	Dedesini bunu daha iyi anlamam için bir fikrim var.
3	Biri	2	20	Ece’nin 4 balonu vardı. Birini daha patlattı, 3 balonu kaldı.
4	Kimse	1	10	Acaba kimse bir şey almamış mıydı?
5	Herkes	1	10	Herkesin hediyesi bir pakete sığmamıştı.
6	Sen	2	20	Dedesini evet senin için, dedi.

Tablo 6’ya göre, “Doğum Günüm Ne Zaman?” kitabında en sık kullanılan zamirler %20 oranıyla “ben”, “bunu”, “biri” ve “sen” olmuştur. Bu zamirler sırasıyla “Dede, benim doğum günüm ne zaman?”, “Dedesini bunu daha iyi anlamam için bir fikrim var.”, “Birini daha patlattı, üç balonu kaldı.” ve “Dedesini evet, senin için dedi.” gibi cümlelerde yer almakta; hikâyedeki karakterlerin öznel algılarını ve karşılıklı etkileşimlerini yansıtarak anlatıya kişisel bir bağ katmaktadır. Bu yapı, çocuğun özdeşlik kurmasını ve dili kişisel düzeyde deneyimlemesini kolaylaştırır.

%10 oranında kullanılan “kimse” ve “herkes” zamirleri ise daha genel ve topluluk odaklı anlamlar taşımaktadır. “Acaba kimse bir şey almamış mıydı?” cümlesiyle belirsizlik ve hayal kırıklığı ifade edilirken, “Herkesin hediyesi bir pakete sığmamıştı.” ifadesi ile topluca yapılan bir jest vurgulanmıştır. Bu iki zaminin sınırlı ancak anlamlı bağlamlarda kullanılması, metnin sosyal içerikli yönünü güçlendirmektedir.

“Doğum Günüm Ne Zaman?” kitabındaki zarf söz varlığına ilişkin bulgular Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7.

Doğum Günüm Ne Zaman? Kitabındaki Zarflar Listesi

Sıra	Zarf	Toplam Sıklık	Yüzde	Örnek Cümle
1	Ne zaman	1	9,09	“Dede, benim doğum günüm ne zaman?” diye sordu Ece.
2	Uyandığında	1	9,09	Her gün uyandığında bir balon patlatacaksın.
3	O sabah	1	9,09	Ece o sabah heyecanla uyandı.
4	Heyecanla	1	9,09	Ece o sabah heyecanla uyandı.
5	En	1	9,09	Heyecanla en sevdiği elbisesini giydi.
6	İyi	2	18,18	İyi ki doğdun Ece, iyi ki kuruldun Türkiye!
7	Şaşkınlığını	1	9,09	Paketi açtığında şaşkınlığını gizleyemedi.
8	Çok	1	9,09	Hediyeleri görünce çok mutlu oldu.
9	İlk defa	1	9,09	İlk defa 5 hediye aynı pakette alıyordu.
10	Ne kadar	1	9,09	Ece 5 günün geçmesi ne kadar sürer? diye sordu.

Tablo 7’ye göre, “Doğum Günüm Ne Zaman?” kitabında en sık kullanılan zarf %18,18 oranıyla “iyi” zarfı olmuştur. “İyi ki doğdun Ece, iyi ki kuruldun Türkiye!” cümlelerinde olduğu gibi, bu zarf tebrik ve mutluluk ifadelerinde tekrarlı biçimde kullanılarak metne coşkulu bir ton katmıştır. Diğer zarfların her biri %9,09 oranında yer almış olup, anlam çeşitliliği sağlamıştır. Örneğin, “Ne zaman doğum günüm?” sorusunda yer alan “ne zaman” zamanı sorgularken; “Uyandığında bir balon patlatacaksın.” ifadesi eylemin gerçekleşme bağlamını vurgulamaktadır.

“O sabah”, “heyecanla” ve “ilk defa” gibi zarflar, olayların geçtiği zamanı, duyguyu ve durumun özgünlüğünü yansıtırken; “Çok mutlu oldu.” ve “Şaşkınlığını gizleyemedi.” gibi örneklerle duygusal yoğunluğu ifade etmektedir. Ayrıca “Ne kadar sürer?” gibi yapılarla çocuğun düşünme biçimlerine ve merak duygusuna da yer verilmiştir. Bu çeşitlilik, çocuğun hem zaman, miktar, biçim ve duygu belirten zarflarla tanışmasına hem de anlatıyı daha renkli algılamasına olanak tanımaktadır.

Mozaik Kitabına Ait Bulgular

“Mozaik” kitabındaki isim söz varlığına ilişkin bulgular Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8.

Mozaik Kitabındaki İsimler Listesi

Sıra	İsim	Toplam Sıklık	Yüzde	Örnek Cümle
1	Canan	2	2,0	Abim Kaan ve kardeşim Canan ile futbol oynamayı çok severiz.
2	Futbol	3	3,0	Abim Kaan ve kardeşim Canan ile futbol oynamayı çok severiz.
3	Salon	2	2,0	O gün yine salonda futbol oynuyorduk.
4	Vazo	11	11,0	Vazo kırıldı.
5	Anne	6	6,0	Annem işten eve gelince olanları ona anlattık.
6	Mağaza	1	1,0	Ertesi gün hep birlikte bir mağazaya gittik.
7	Parça	4		Kırılan vazonun parçaları hâlâ duruyor.
8	Mozaik	1	1,0	O sırada aklıma okulda yumurta kabuklarıyla yaptığımız mozaik çalışması geldi.
9	Baba	7	7,0	Babam uzun olanı, Canan kısa olanı beğendi.
10	Sürpriz	1	1,0	Anne sana bir sürprizim var dedik.

Tablo 8’e göre, “Mozaik” kitabında en sık kullanılan isim %11 oranıyla “vazo” olmuştur. Hikâyenin kırılma noktasını oluşturan bu nesne, “Vazo kırıldı.”, “Kırılan vazonun parçaları hâlâ duruyor.” gibi ifadelerde merkezi bir rol üstlenmektedir. Bunu %7 oranında kullanılan “baba” ve %6 oranında yer alan “anne” isimleri takip etmektedir. “Babam uzun olanı beğendi.” ve “Annem işten gelince olanları anlattık.” gibi cümlelerde görüldüğü gibi, ebeveyn figürleri hikâyenin çözüm sürecinde aktif şekilde yer almakta; çocukların aile içi ilişkileri anlamlandırmasına katkı sunmaktadır.

“Parça” ismi %4 oranıyla özellikle “Kırık vazo parçaları” bağlamında geçerken; “futbol”, “Canan” ve “salon” gibi kelimeler %2-3 oranında fiziksel çevre ve karakter ilişkilerini tanımlamakta kullanılmıştır. Daha az sıklıkla yer alan “mağaza”, “mozaik” ve “sürpriz” isimleri ise (%1) olayların çözümüne katkı sunan mekânlar veya kavramsal detayları yansıtmaktadır. Bu çeşitlilik, çocukların hem ev içi ilişkilerle hem de günlük yaşam nesneleriyle doğal bağ kurabileceği bir anlatı zemini sunmaktadır.

“Mozaik” kitabındaki sıfat söz varlığına ilişkin bulgular Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9.

Mozaik Kitabındaki Sıfatlar Listesi

Sıra	Sıfat	Toplam Sıklık	Yüzde	Örnek Cümle
1	O	2	5,41	O gün yine salonda futbol oynuyorduk.
2	Bir	6	16,22	Bir ses geldi: ÇATT!
3	Kırık	3	8,11	O sırada yerdeki kırık vazoyu gördü.
4	Çeşit çeşit	1	2,70	Burada çeşit çeşit vazolar vardı.
5	Küçük	1	2,70	Anneme vazo seçmeye çalışırken ben küçük olanı alalım dedim, abim büyük olanı alalım dedi.
6	Büyük	1	2,70	Anneme vazo seçmeye çalışırken ben küçük olanı alalım dedim, abim büyük olanı alalım dedi.
7	Uzun	1	2,70	Babam uzun olanı, Canan kısa olanı beğendi.
8	Kısa	1	2,70	Babam uzun olanı, Canan kısa olanı beğendi.
9	Çok	1	2,70	Babam aynısını bulmamız çok zor, bu vazo teyzenizin hediyesiydi, dedi.
10	Ertesi	1	2,70	Ertesi gün hep birlikte bir mağazaya gittik.

Tablo 9’a göre, “Mozaik” kitabında en sık kullanılan sıfat %16,22 oranıyla “bir” olmuştur. “Bir ses geldi: ÇATT!” gibi ifadelerde geçen bu sıfat, anlatıya ani olaylar ve belirsiz nesneler üzerinden hareket kazandırmaktadır. Onu %8,11 oranıyla “kırık” sıfatı takip etmekte; “Kırık vazo parçaları hâlâ duruyor.” ve “Yerdeki kırık vazoyu gördü.” gibi cümlelerde hem olayın merkezindeki nesneyi tanımlamakta hem de metne sorun ve çözüm odaklı bir yön katmaktadır. %5,41 ile “o” sıfatı ise “O gün yine salonda futbol oynuyorduk” gibi ifadelerde belirli bir zamanı işaret ederek olayları geçmişe bağlamaktadır.

Diğer sıfatların her biri %2,70 oranında kullanılmıştır. “Çeşit çeşit”, “küçük”, “büyük”, “uzun”, “kısa” gibi sıfatlar; karakterlerin seçim yapma süreçlerini ve nesneler arasındaki karşıtlıkları yansıtarak bilişsel ayrımlara katkı sağlamaktadır. Örneğin, “Babam uzun olanı, Canan kısa olanı beğendi.” ifadesi çocuklarda karşılaştırma becerilerinin gelişimine hitap etmektedir. “Çok zor”, “ertesi gün” gibi sıfatlar ise metindeki zaman geçişleri ve duygusal değerlendirmelere işaret ederek anlatıya derinlik katmaktadır.

“Mozaik” kitabındaki fiil söz varlığına ilişkin bulgular Tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 10.

Mozaik Kitabındaki Fiiller Listesi

Sıra	Fiil	Toplam Sıklık	Yüzde	Örnek Cümle
1	Sevmek	1	1,72	Abim Kaan ve kardeşim Canan ile futbol oynamayı çok severiz.
2	Görmek	1	1,72	O sırada yerdeki kırık vazoyu gördü.
3	Sormak	1	1,72	Ne oldu çocuklar, iyi misiniz? Diye sordu.
4	Süpürmek	1	1,72	Kırık parçaları süpürgeyle süpürdü.
5	Gelmek	3	5,17	Biz odada oyun oynarken babam geldi.
6	Demek	8	13,79	Kırılmış vazo parçalarıyla da bir mozaik çalışması yapabiliriz, dedim.
7	Mutlu olmak	1	1,72	Annem çok mutlu oldu.
8	Giymek	1	1,72	Babam eldivenlerini giydi ve kırık parçalara dikkat ederek çalışmaya başladık.
9	Durmak	1	1,72	Kırılan vazonun parçaları hâlâ duruyor.
10	Beğenmek	1	1,72	Babam uzun olanı, Canan kısa olanı beğendi.

Tablo 10’a göre, “Mozaik” kitabında %13,79 oranıyla en sık kullanılan fiil “demek”tir. “Kırılmış vazo parçalarıyla da bir mozaik çalışması yapabiliriz, dedim.” gibi ifadelerle karakterlerin düşüncelerini ve önerilerini ifade eden bu fiil, anlatıda iletişimi ve çözüm üretme sürecini ön plana çıkarmaktadır. Onu %5,17 ile “gelmek” fiili takip etmektedir; “Babam geldi.”, “Annem işten gelince” gibi kullanımlarla metne hareket ve zaman geçişi kazandırmaktadır.

Diğer fiillerin her biri %1,72 oranında kullanılmıştır. “Sevmek”, “sormak”, “görmek”, “süpürmek”, “mutlu olmak”, “giymek”, “durmak” ve “beğenmek” gibi eylemler, “Abim Kaan ve kardeşim Canan ile futbol oynamayı çok severiz.”, “Kırık parçaları süpürdü.” ve “Annem çok mutlu oldu.” gibi çeşitli bağlamlarda yer alarak olayların gelişimine ve karakterlerin duygusal tepkilerine katkı sağlamaktadır. Bu fiil çeşitliliği, çocuklara günlük yaşamda sık karşılaştıkları eylemleri tanıtarak dil gelişimlerini destekleyici bir rol üstlenmektedir.

“Mozaik” kitabındaki edat söz varlığına ilişkin bulgular Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11.

Mozaik Kitabındaki Edatlar Listesi

Sıra	Edat	Toplam Sıklık	Yüzde	Örnek Cümle
1	İle	1	12,5	Abim Kaan ve kardeşim Canan ile futbol oynamayı çok severiz.
2	İçin	2	25	Gol atmak için topa hızlıca vurunca top vazoya çarptı.
3	Peki	2	25	Peki, annem en sevdiği vazonun kırıldığını öğrenince ne olacaktı?
4	Diye	3	37,5	Ne oldu çocuklar, iyi misiniz? diye sordu.

Tablo 11’e göre, “Mozaik” kitabında en sık kullanılan edat %37,5 oranıyla “diye” olmuştur. “Ne oldu çocuklar, iyi misiniz? diye sordu” gibi ifadelerde geçen bu edat, konuşma ve düşünce aktarımlarında sıkça kullanılarak çocuklara dolaylı anlatım kalıplarını öğretme işlevi üstlenmektedir. “İçin” edatı ise %25 oranında yer almış ve “Gol atmak için topa hızlıca vurunca top vazoya çarptı.” gibi yapılarla amaç-sonuç ilişkisi kurularak eylemlerin nedenini açıklamaktadır.

Yine %25 oranıyla kullanılan “peki” edatı, özellikle “Peki, annem en sevdiği vazonun kırıldığını öğrenince ne olacaktı?” cümlesinde olduğu gibi düşünsel geçişleri ve merak duygusunu yansıtmaktadır. %12,5 ile en az kullanılan “ile” edatı ise “Abim Kaan ve kardeşim Canan ile futbol oynamayı çok severiz.” cümlesinde birlikte yapılan eylemleri tanımlayarak toplu hareket ve ilişkisel bağlamlar kurmaktadır. Bu edatlar, çocukların neden-sonuç kurma, duygu ifade etme ve ilişkileri anlatma becerilerine katkı sağlamaktadır.

“Mozaik” kitabındaki bağlaç söz varlığına ilişkin bulgular Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12.*Mozaik Kitabındaki Bağlaçlar Listesi*

Sıra	Bağlaç	Toplam Sıklık	Yüzde	Örnek Cümle
1	Ve	2	40	Abim Kaan ve kardeşim Canan ile futbol oynamayı çok severiz.
2	De	3	60	Annem üzülünce biz de çok üzüldük.

Tablo 12'ye göre, "Mozaik" kitabında en sık kullanılan bağlaç %60 oranıyla "de" olmuştur. "Annem üzülünce biz de çok üzüldük." gibi ifadelerde kullanılan bu bağlaç, duygu ve durumların başkalarına da yansımaları ifade ederek çocuklara empati kurma ve benzerlik kurma yapıları sunmaktadır. Ayrıca "Biz de mağazaya gittik.", "O da çok üzülmüştü." gibi örneklerle olaylara katılımların dilsel ifadesini pekiştirmektedir.

%40 oranında yer alan "ve" bağlacı ise "Abim Kaan ve kardeşim Canan ile futbol oynamayı çok severiz." cümlesinde olduğu gibi, kişi ve nesneleri sıralamak için kullanılmıştır. Bu tür kullanımlar çocuklara çoklu öğeleri bağlama, listeleme ve yapı kurma konusunda temel dilsel kalıpları öğretmektedir. İki bağlacın da günlük konuşma dilinde sık karşılaşılan yapılar olması, anlatının anlaşılabilirliğini ve doğallığını artırmaktadır.

"Mozaik" kitabındaki zamir söz varlığına ilişkin bulgular Tablo 13'te gösterilmiştir.

Tablo 13.*Mozaik Kitabındaki Zamirler Listesi*

Sıra	Zamir	Toplam Sıklık	Yüzde	Örnek Cümle
1	Benim	1	8,33	Benim adım Ozan.
2	Ne	2	16,67	Ne oldu çocuklar, iyi misiniz? diye sordu.
3	Biz	4	33,33	Biz de onu dikkatle izledik.
4	O	2	16,67	Biz de onu dikkatle izledik.
5	Bu	2	16,67	Bununla ne yapabiliriz sizce? dedi.
6	Sana	1	8,33	Anne sana bir sürprizim var dedik.

Tablo 13'e göre, "Mozaik" kitabında en sık kullanılan zamir %33,33 oranıyla "biz" olmuştur. "Biz de onu dikkatle izledik." gibi cümlelerde geçen bu zamir, çocuk anlatıcısının olaylara grup içinde katılımını ifade etmekte ve birliktelik duygusunu ön plana çıkarmaktadır. Bu, özellikle kardeşlik ve aile içi işbirliği temalarının işlendiği bölümlerde öne çıkarak çocuklara aidiyet hissi kazandırmaktadır. %16,67 oranında kullanılan "ne", "o" ve "bu" zamirleri ise hem soru cümlelerinde hem de nesnelere yöneltilen ifadelerde yer almakta, "Ne oldu çocuklar?", "Biz de onu dikkatle izledik.", "Bununla ne yapabiliriz?" gibi cümlelerle bağlamı şekillendirmektedir.

Daha düşük sıklıkta kullanılan "benim" ve "sana" zamirleri (%8,33), bireysel ifadeleri ve doğrudan iletişimi yansıtmaktadır. "Benim adım Ozan." gibi yapılarla anlatıcı kendini tanıtırken, "Anne sana bir sürprizim var." cümlesi aracılığıyla duygusal bir bağ kurulmaktadır. Bu çeşitlilik, çocukların hem kendini ifade etme hem de başkalarına yönelik konuşma yapılarıyla karşılaşmasını sağlayarak sözcük dağarcıklarını ve dil işlevlerini geliştirmeye yöneliktir.

"Mozaik" kitabındaki zarf söz varlığına ilişkin bulgular Tablo 14'te gösterilmiştir.

Tablo 14.*Mozaik Kitabındaki Zarflar Listesi*

Sıra	Zarf	Toplam Sıklık	Yüzde	Örnek Cümle
1	Kaleye	1	3,85	Yastıklardan kale yapar, kaleye golleri atarız.
2	Hızlıca	1	3,85	Gol atmak için topa hızlıca vurunca top vazoya çarptı.
3	Yine	1	3,85	O gün yine salonda futbol oynuyorduk.
4	Dikkatle	1	3,85	Biz de onu dikkatle izledik.
5	Çok	3	11,54	Annem üzülünce biz de çok üzüldük.
6	Düşünürken	1	3,85	Ne yapabiliriz diye düşünürken aklımıza bir fikir geldi.
7	Hep birlikte	1	3,85	Ertesi gün hep birlikte bir mağazaya gittik.
8	Hâlâ	1	3,85	Kırılan vazonun parçaları hâlâ duruyor.
9	Alamadan	1	3,85	Vazo alamadan eve döndük.
10	Gelince	1	3,85	Annem işten eve gelince olanları ona anlattık.

Tablo 14'e göre, "Mozaik" kitabında en çok kullanılan zarf %11,54 oranıyla "çok" olmuştur. "Annem üzülünce biz de çok üzüldük." gibi duygusal ifadelerde yer alan bu zarf, karakterlerin duygularını pekiştirmede önemli bir rol üstlenmektedir. Çocukların duygu yoğunluğunu kavramaları ve benzer durumlarda empati kurmaları açısından bu tür zarflar dil gelişiminde işlevseldir. Diğer zarfların her biri %3,85 oranında yer almakta ve farklı bağlamlarda çeşitli işlevler üstlenmektedir.

Örneğin "hızlıca" ve "dikkatle" zarfları, hareketin biçimini tanımlarken; "yine", "gelince", "hâlâ" gibi zarflar zaman bağlamı kurarak olayların sırasını netleştirmektedir. "Hep birlikte" ise grup halinde yapılan bir eylemi vurgulayarak sosyal katılım temasını öne çıkarmaktadır. Ayrıca "düşünürken" ve "alamadan" gibi zarflar, olayların zihinsel ya da eksik tamamlanmış yönlerini göstererek anlatıya düşünsel bir boyut katmaktadır. Bu çeşitlilik, çocuğun hem anlatım hem de anlam dünyasını zenginleştirici bir yapı sunar.

Memleketim Rize Kitabına Ait Bulgular

"Memleketim Rize" kitabındaki isim söz varlığına ilişkin bulgular Tablo 15'te gösterilmiştir.

Tablo 15.

Memleketim Rize Kitabındaki İsimler Listesi

Sıra	İsim	Toplam Sıklık	Yüzde	Örnek Cümle
1	Asiye	1	1,96	Merhaba, benim adım Asiye.
2	Çay	3	5,88	Siz de bir bardak Rize çayı alır mısınız?
3	Baba	4	7,84	Babam bazen takayla balık tutmaya gider.
4	Zaman	1	1,96	Babamı beklerken ben de eğlenceli zaman geçiririm.
5	Çorap	1	1,96	Ninem bazen çorap örür, ben de onu izlerim.
6	Tulum	1	1,96	Dayım bazen tulum çalar, ben de horon oynarım.
7	Mıhlama	2	3,92	Annem bazen mıhlama yapar, ben de mısır ekmeğiyle mıhlama yerim.
8	Yağmur	2	3,92	Yağmur yağarken damlacıkların pencereden süzülüşünü izlerim.
9	Hamsi	2	3,92	Babam elinde hamsilerle denizden döner, ben de babamı kapıda karşılarım.
10	Dere	1	1,96	Yağmurun çatıda çıkardığı sesi, evimizin önündeki derenin sesine benzetirim.

Tablo 15'e göre, "Memleketim Rize" kitabında en sık kullanılan isim %7,84 oranıyla "baba" olmuştur. "Babam bazen takayla balık tutmaya gider." ve "Babam elinde hamsilerle denizden döner." gibi cümlelerde kullanılan bu isim, çocukların aile bireyleriyle kurduğu güçlü bağı yansıtarak hikâyeye sıcak ve güvenli bir ortam kazandırmaktadır. %5,88 oranında geçen "çay" ismi ise Rize'nin kültürel kimliğini vurgulamakta ve "Siz de bir bardak Rize çayı alır mısınız?" gibi ifadelerle yerel değerlerin anlatıdaki yansımalarını sunmaktadır.

"Mıhlama", "yağmur" ve "hamsi" gibi doğa ve yöresel unsurlar da %3,92 oranında eşit sıklıkla kullanılarak metnin yöresel dokusunu güçlendirmektedir. Daha düşük sıklıkta yer alan "Asiye", "zaman", "çorap", "tulum" ve "dere" isimleri ise bireysel, gündelik ve kültürel öğeleri destekleyici detaylar sunmaktadır. Bu çeşitlilik, metni hem çocukların günlük yaşamıyla ilişkilendirmekte hem de yöresel kültüre özgü unsurlarla tanışmalarını sağlamaktadır.

"Memleketim Rize" kitabındaki sıfat söz varlığına ilişkin bulgular Tablo 16'da gösterilmiştir.

Tablo 16.

Memleketim Rize Kitabındaki Sıfatlar Listesi

Sıra	Sıfat	Toplam Sıklık	Yüzde	Örnek Cümle
1	Bu	1	20	Bu ahşap konakta ailemle birlikte yaşıyorum.
2	Ahşap	1	20	Bu ahşap konakta ailemle birlikte yaşıyorum.
3	Rize	1	20	Siz de bir bardak Rize çayı alır mısınız?
4	Mutlu	1	20	İşte, en mutlu olduğum zaman.
5	Evimizin önündeki	1	20	Yağmurun çatıda çıkardığı sesi, evimizin önündeki derenin sesine benzettim.

Tablo 16'ya göre, "Memleketim Rize" kitabında yer alan sıfatların her biri %20 oranında eşit sıklıkla kullanılmıştır. "Bu", "ahşap", "Rize", "mutlu" ve "evimizin önündeki" sıfatları, hem mekânsal hem de duygusal betimlemelere hizmet etmektedir. Örneğin, "Bu ahşap konakta ailemle birlikte yaşıyorum." cümlesinde geçen "bu" ve "ahşap" sıfatları çocuklara hem somut mekân tanımı hem de sahiplik hissi sunmaktadır. Aynı şekilde "Rize çayı" ifadesi yerel aidiyeti pekiştirirken, "mutlu olduğum zaman" gibi yapılar metne duygusal sıcaklık katmaktadır.

“Evimizin önündeki derenin sesi” ifadesiyle geçen sıfat, hem aitlik hem de mekânsal konum bildiren yapısıyla çocukların çevre algısını geliştirmeye yönelik bir işlev üstlenmektedir. Sıfatların çeşitliliği az olsa da her biri bağlam açısından güçlü birer anlam taşıyarak anlatıya katkı sunmakta; çocukların duygu, mekân ve kültürel öğelere ilişkin farkındalıklarını desteklemektedir.

“Memleketim Rize” kitabındaki fiil söz varlığına ilişkin bulgular Tablo 17’de gösterilmiştir.

Tablo 17.

Memleketim Rize Kitabındaki Fiiller Listesi

Sıra	Fiil	Toplam Sıklık	Yüzde	Örnek Cümle
1	Yaşamak	1	4,17	Bu ahşap konakta ailemle yaşıyorum.
2	Gitmek	1	4,17	Babam bazen balık tutmaya gider.
3	Geçirmek	1	4,17	Babamı beklerken ben de eğlenceli zaman geçiririm.
4	İzlemek	2	8,33	Ninem çorap örür, ben de onu izlerim.
5	Oynamak	1		Dayım bazen tulum çalar, ben de horon oynarım.
6	Yemek	2	8,33	Annem bazen mıhlama yapar, mısır ekmeğiyle mıhlama yerim.
7	Toplamak	1	4,17	Teyzelerim tarlada çay yaprağı toplar.
8	Benzetmek	1	4,17	Yağmurun çatıda çıkardığı sesi, evimizin önündeki derenin sesine benzetirim.
9	Karşılama	1	4,17	Babam elinde hamsilerle denizden döner, ben de babamı kapıda karşılarım.
10	İçmek	1	4,17	Hamsilerimizi yedikten sonra çayımızı içeriz.

Tablo 17’ye göre, “Memleketim Rize” kitabındaki fiillerin kullanımında en sık karşılaşılanlar %8,33 oranıyla “izlemek” ve “yemek” fiilleridir. “Ninem çorap örür, ben de onu izlerim.” ve “Mısır ekmeğiyle mıhlama yerim.” gibi cümlelerde geçen bu fiiller, hem gözlem hem de deneyim odaklı eylemleri çocuklara aktarmakta; gündelik yaşamın bir parçası olan eylemlere dikkat çekmektedir. Bu sayede çocukların kültürel geleneklere ve aile içi rollere dair farkındalık kazanmaları hedeflenmiştir.

Diğer fiiller ise %4,17 oranında eşit sıklıkla kullanılarak anlatıya zenginlik katmaktadır. “Yaşamak”, “gitmek”, “geçirmek”, “karşılama” ve “toplamak” gibi fiiller hem kırsal yaşam tarzını hem de aile bağlarını betimlerken; “benzetmek” fiiliyle çocukların hayal gücü ve karşılaştırma yapma becerileri desteklenmektedir. “İçmek”, “oynamak” gibi fiiller ise hem yöresel lezzetler hem de kültürel eğlence unsurları aracılığıyla hikâyeye canlılık katar. Bu fiil çeşitliliği, çocukların hem bireysel hem toplumsal yaşama dair çok yönlü dilsel deneyim kazanmalarını sağlar.

“Memleketim Rize” kitabında edata rastlanmamıştır.

“Memleketim Rize” kitabındaki bağlaç söz varlığına ilişkin bulgular Tablo 18’de gösterilmiştir.

Tablo 18.

Memleketim Rize Kitabındaki Bağlaçlar Listesi

Sıra	Bağlaç	Toplam Sıklık	Yüzde	Örnek Cümle
1	De	6	100	Bazen ben de okuldan geldikten sonra onlara yardım ederim.

Tablo 18’e göre, “Memleketim Rize” kitabında yalnızca “de” bağlacına yer verilmiş ve bu bağlaç %100 oranında kullanılmıştır. “Bazen ben de okuldan geldikten sonra onlara yardım ederim.” gibi cümlelerde görülen bu yapı, anlatıcı çocuğun olaylara katılımını vurgulamakta, başkalarının eylemlerine kendi eylemini bağlayarak hikâyede birliktelik ve paylaşım duygusu oluşturmaktadır. Bu kullanım, aynı zamanda çocuklara dilde eklemeli cümle kurma pratiği sunar.

Kitapta başka hiçbir bağlacın yer almaması dikkat çekicidir. Bu durum, anlatımın yalın ve doğrudan bir yapı tercih ettiğini, karmaşık cümle yapılarına yer verilmediğini göstermektedir. Çocuk kitaplarında sık karşılaşılan bu sade anlatım, küçük yaş grubunun dil gelişimine uygun olarak seçilmiş ve bağlaç çeşitliliği yerine netlik ve tekrar üzerinden bir dil eğitimi hedeflenmiştir.

“Memleketim Rize” kitabındaki zamir söz varlığına ilişkin bulgular Tablo 19’da gösterilmiştir.

Tablo 19.

Memleketim Rize Kitabındaki Zamirler Listesi

Sıra	Zamir	Toplam Sıklık	Yüzde	Örnek Cümle
1	Ben	6	66,67	Merhaba, benim adım Asiye.
2	O	2	22,22	Bazen ben de okuldan geldikten sonra onlara yardım ediyorum.
3	Siz	1	11,11	Siz de bir bardak Rize çayı alır mısınız?

Tablo 19’a göre, “Memleketim Rize” kitabında en sık kullanılan zamir %66,67 oranıyla “ben” zamiridir. “Merhaba, benim adım Asiye.” gibi ifadelerde görülen bu zamir, anlatıcının birinci tekil şahıs üzerinden doğrudan anlatım yaptığına işaret etmektedir. Bu kullanım, çocukların öznel anlatımla kendilerini ifade etmelerine örnek oluştururken, okurla anlatıcı arasında güçlü bir bağ kurulmasına da katkı sağlar. Özellikle okul öncesi çocuklara hitap eden kitaplarda “ben” zamiri, aidiyet ve kişisel deneyimlerin aktarımı açısından etkili bir tercihtir.

“O” zamiri %22,22 oranında yer alarak üçüncü şahıslardan söz edilen bölümlerde kullanılmış; “Siz” zamiri ise %11,11 ile okura doğrudan hitap edilen nadir cümlelerde görülmektedir. “Siz de bir bardak Rize çayı alır mısınız?” gibi cümleler, okuru anlatının içine çekmeyi amaçlamakta ve metne etkileşimli bir yapı kazandırmaktadır. Genel olarak zamir dağılımı, anlatının öznel, sade ve samimi bir dille kurgulandığını ortaya koymaktadır.

“Memleketim Rize” kitabındaki zarf söz varlığına ilişkin bulgular Tablo 20’de gösterilmiştir.

Tablo 20.

Memleketim Rize Kitabındaki Zarflar Listesi

Sıra	Zarf	Toplam Sıklık	Yüzde	Örnek Cümle
1	Birlikte	1	11,11	Bu ahşap konakta ailemle birlikte kalıyorum.
2	Bazen	5	55,56	Babam bazen takayla balık tutmaya gider.
3	İşte	1	11,11	İşte, en mutlu olduğum zaman.
4	En	1	11,11	İşte, en mutlu olduğum zaman.
5	Sonra	1	11,11	Hamsilerimizi yedikten sonra çayımızı içeriz.

Tablo 20’ye göre, “Memleketim Rize” kitabında en sık kullanılan zarf, %55,56 oranıyla “bazen” olmuştur. “Babam bazen takayla balık tutmaya gider.” gibi örneklerde geçen bu zarf, çocuklara tekrarlanan ama sürekliliği olmayan olayların anlatımında önemli bir işlev görmektedir. Bu yapı, gündelik yaşamda rastlanan rutin fakat belirli olmayan durumları tanımlarken hem dilin esnekliğini hem de gerçek yaşamla bağ kurmayı sağlamaktadır.

Diğer zarflar olan “birlikte”, “işte”, “en” ve “sonra” %11,11 oranında eşit sıklıkla kullanılmıştır. “Birlikte” zarfı aile vurgusunu güçlendirirken, “işte” ve “en” zarfları duygusal yoğunluğu ifade etmekte; “sonra” zarfı ise olayların sıralı anlatımına katkı sunmaktadır. Bu çeşitlilik, kitabın anlatımında hem duygusal hem de zamansal geçişlerin doğal bir şekilde sunulduğunu göstermektedir.

Okunabilirlik Düzeylerinin İncelenmesi

Eserlerin okunabilirlik düzeylerine ilişkin bulgular Tablo 21’de gösterilmiştir.

Tablo 21.

Seçilen Hikâyelerin Okunabilirlik İncelemesi

Hikâye Adı	Ateşman Okunabilirlik Endeks Aralığı Ortalaması	Okunabilirlik Düzeyi
Doğum Günüm Ne Zaman?	72,95	Kolay
Mozaik	94,22	Çok Kolay
Memleketim Rize	83,99	Kolay

Tablo 21’e göre, Ateşman Okunabilirlik Endeksi ölçümlerinde üç kitabın da “kolay” ve “çok kolay” düzeyde olduğu

saptanmıştır. Bu durum, kitapların okul öncesi çocukların okuma ve anlama düzeyine uygun olduğunu göstermektedir. Sade cümle yapıları, tekrar eden kelime kalıpları ve açık anlatım tarzı, çocukların metinleri hem anlamasını hem de dil gelişimlerini desteklemesini kolaylaştırmaktadır. Bu bulgular doğrultusunda, incelenen hikâye kitaplarının erken çocukluk döneminde kullanılmak üzere dil gelişimine katkı sağlayan uygun kaynaklar olduğu sonucuna varılabilir.

Söz Varlığı Unsurlarının İncelenmesi

Bu çalışmada, farklı hikâye metinleri atasözü, deyim, ikileme ve kalıp sözler açısından incelenmiştir. İnceleme sonuçlarına göre, hikâyelerde atasözü kullanımına rastlanmamış, deyim olarak “elinden kaçırıldı” ve “kapıda karşılamak” gibi örnekler bulunmuştur. İkillemeler arasında “şap şup, şap şup” ve “göz göze” gibi örnekler yer alırken, bazı metinlerde hiçbir söz varlığı unsuru tespit edilememiştir.

Genel olarak, çocuk hikâyelerinde kültürel öğelerden ziyade basit ve anlaşılır dil yapıları tercih edilmiştir. Bu durum, hikâyelerin hedef kitlesi olan çocuklar için dilin sadeleştirilmesi ve anlaşılır kılınması amacıyla yapılmış olabilir. Ancak, bazı hikâyelerde yine de deyim ve ikileme gibi dil unsurlarına yer verilerek çocukların dil gelişimine katkıda bulunulmaya çalışılmıştır.

Sonuç

Doğum Günüm Ne Zaman? Kitabına Ait Sözcük Türlerine İlişkin Sonuçlar

“Doğum Günüm Ne Zaman?” kitabında, en çok kullanılan isim %11,65 oranıyla “Ece” olmuştur. Bu durum, kitabın karakter merkezli bir anlatıma sahip olduğunu göstermektedir. Ana karakter etrafında şekillenen olaylar, çocuğun özdeşlik kurabileceği bir figür sunarak dil öğrenimini destekler niteliktedir.

“Doğum Günüm Ne Zaman?” kitabında ise “bir” sıfatı %20,69 oranıyla yine en sık kullanılan sıfat olarak öne çıkmaktadır. Bunu “beş” ve “dört” sıfatları %10,34 oranında takip etmektedir. Bu sıfatların sıklıkla kullanılması, hikâyede anlatılan olayların sıralı bir şekilde ilerlemesini ve çocukların bu sıfatlar aracılığıyla sayısal kavramlarla tanışmasını sağlamaktadır. Özellikle sayısal sıfatların kullanımı, çocukların sayılarla olan ilişkilerini güçlendirebilir ve onların bu kavramları hikâye bağlamında daha iyi kavramalarını sağlayabilir.

“Doğum Günüm Ne Zaman?” kitabında ise fiil kullanımında “patlatmak” (%9,76) fiilinin öne çıkması, hikâyenin merkezi bir olayına işaret etmekte ve çocuğun bu olayla olan etkileşimini yoğunlaştırmaktadır. Fiillerin belirli olaylara odaklanarak sıkça kullanılması, çocukların bu olayları zihinsel olarak daha iyi işlemelerine ve öğrenmelerine yardımcı olmaktadır. Bu durum, özellikle tekrarlı fiillerin çocukların öğrenme süreçlerinde ne denli etkili olduğunu göstermektedir. Diğer yandan, “demek” ve “açmak” fiillerinin de yüksek sıklıkta kullanılması, hikâyede iletişim ve keşfetme süreçlerinin önemli bir yer tuttuğunu ortaya koymaktadır. Bu fiillerin sıkça tekrarlanması, çocukların dilsel iletişim becerilerinin gelişimine katkıda bulunurken, aynı zamanda merak duygusunu ve keşfetme isteğini teşvik etmektedir.

“Doğum Günüm Ne Zaman?” kitabında ise “diye” edatı %33,33 oranıyla en sık kullanılan edat olarak öne çıkmaktadır. Bu edatın kullanım sıklığı, karakterlerin diyaloglarının ve düşüncelerinin aktarılmasında belirleyici bir rol oynadığını göstermektedir. “İçin” edatının %26,67 oranında kullanılması, amaca yönelik eylemlerin vurgulanmasını sağlarken, “daha” edatının %13,33 oranında yer alması, süreklilik ve ilerleme kavramlarını pekiştirmektedir.

“Doğum Günüm Ne Zaman?” kitabında ise “da” bağlacı %40 oranında en sık kullanılan bağlaç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlacın, anlatımda tekrarlanan eylemleri ya da unsurları birbirine bağlamak için kullanıldığı anlaşılmaktadır. “Ve” ve “ama” bağlaçları %20 oranında, “hem...hem” ve “ki” bağlaçları ise %10 oranında kullanılmıştır. Bu durum, metnin çeşitli bağlaçlarla zenginleştirilmiş olduğunu ve çocukların farklı bağlaç türlerini tanıma ve kullanma becerilerini geliştirme açısından önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

“Doğum Günüm Ne Zaman?” kitabında ise zamirlerin daha geniş bir yelpazede kullanıldığı görülmektedir. “Benim”, “bunu”, “biri” ve “senin” gibi zamirler %20 oranında en sık kullanılan zamirlerdir. Bu çeşitlilik, hikâyede farklı karakterler ve olaylar arasındaki ilişkilerin daha net bir şekilde kurulmasını sağlar. Özellikle “benim” ve “senin” zamirlerinin sıklıkla kullanılması, hikâyedeki karakterler arasında sahiplik ve kişisel ilişkilere yapılan vurguyu artırmaktadır. Literatürde bu tür zamirlerin kullanımı, çocukların sosyal bağlamlarda kendilerini ve başkalarını tanımlama yeteneklerini geliştirdiğine işaret eder.

“Doğum Günüm Ne Zaman?” kitabında on farklı zarf kullanılmış ve bu zarfların arasında en sık kullanılan “iyi” zarfı %18,18 oranında görülmüştür. Bununla birlikte, diğer zarflar her biri %9,09 oranında eşit sıklıkta kullanılmıştır. Bu veri, zarf kullanımının nispeten dengeli dağıldığını ve belirli bir zarfın öne çıkmadığını göstermektedir.

Mozaik Kitabına Ait Sözcük Türlerine İlişkin Sonuçlar

“Mozaik” kitabında ise, “vazo” ismi %11 oranıyla en yüksek sıklıkla kullanılmıştır. Bu durum, kitabın olay örgüsünün belirli bir nesne etrafında şekillendiğini ve bu nesnenin çocukların dikkatini çekecek şekilde vurgulandığını ortaya koymaktadır. Kitapta vazanın kırılması ve sonrasında gelişen olaylar, çocukların neden-sonuç ilişkisi kurma becerilerini destekleyebilir.

“Mozaik” kitabında “bir” sıfatı %16,22 oranıyla en çok kullanılan sıfat olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sıfatın ardından %8,11 oranıyla “kırık” sıfatı gelmektedir. “Mozaik” kitabında sıfatların dağılımı, hikâyenin ana teması olan “kırık vazo” kavramını vurgulamak için kullanılmış gibi görünmektedir. Özellikle “bir” sıfatının sık kullanılması, nesnelerin tekillik vurgusunu artırmakta ve hikâyedeki olayların belirli bir nesne etrafında döndüğünü göstermektedir.

“Mozaik” kitabında “demek” (%13,79) ve “gelmek” (%5,17) fiillerinin yoğun olarak kullanılması, hikâyede diyalogların ve olay akışının önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Fiillerin bu şekilde kullanımı, çocukların hem dilsel hem de sosyal becerilerini geliştirmelerine olanak tanımaktadır. Özellikle “demek” fiilinin sıklıkla tekrarlanması, çocuğun dilsel iletişim yeteneğinin pekiştirilmesine katkı sağlamakta ve bu sayede dilin kullanımında akıcılığın artmasına yardımcı olmaktadır. Diğer fiillerin daha dengeli bir şekilde dağılım göstermesi ise, çocukların farklı eylemleri öğrenme ve anlamlandırma süreçlerine katkıda bulunarak dil gelişimini desteklemektedir.

“Mozaik” kitabında “diye” edatı %37,5 oranında en sık kullanılan edat olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu, karakterlerin konuşmalarının ve olayların açıklanmasının önemli bir unsuru olarak değerlendirilebilir. “İçin” ve “peki” edatlarının %25 oranında eşit sıklıkla yer alması hem amaca yönelik eylemler hem de konuşma dilindeki geçişlerin anlatıda önemli olduğunu göstermektedir. “İle” edatının %12,5 oranında kullanılması, birliktelik ve ilişki kurma kavramlarını desteklemektedir.

“Mozaik” kitabında, “de” bağlacı %60 oranıyla en sık kullanılan bağlaç olarak öne çıkmaktadır. Metinde olayların ve durumların birbirine bağlanmasını sağlamakta, böylece anlatımın daha akıcı ve bütünlük içinde olmasına katkıda bulunmaktadır. “Ve” bağlacının ise %40 oranında kullanıldığı görülmektedir. Bu, metindeki farklı olayları ya da durumları bağlamak için tercih edilen bir yapı olarak değerlendirilebilir.

“Mozaik” kitabında “biz” zamirinin %33,33 oranında en sık kullanılan zamir olması, kolektif bir anlatım tarzının tercih edildiğini göstermektedir. Bu durum, çocuk okuyucuların birlikte hareket etme, paylaşma ve iş birliği yapma gibi değerleri öğrenmelerine katkı sağlar. “Biz” zamirinin bu kadar sık kullanılması, hikâyedeki kolektif eylemler ve grup dinamiklerini ön plana çıkarır. Bu bulgu, çocuk edebiyatında topluluk bilincinin ve iş birliğinin teşvik edilmesinin önemli bir tema olduğunu vurgulayan çalışmaları destekler (Demir, 2017).

“Mozaik” kitabında en sık kullanılan zarf %11,54 oranıyla “çok” iken, diğer zarfların her biri %3,85 oranında kullanılmıştır. Bu kitapta da zarf kullanımında belirgin bir çeşitlilik görülmekte olup, bu durum, hikâyenin anlatımında çeşitli zarfların kullanımına dikkat edildiğini göstermektedir.

Memleketim Rize Kitabına Ait Sözcük Türlerine İlişkin Sonuçlar

“Memleketim Rize” kitabındaki isimlerin kullanım sıklığına bakıldığında, “Baba” isminin %7,84 oranıyla en sık kullanılan isim olduğu görülmektedir. Bu, kitabın karakter merkezli bir anlatıma sahip olduğunu ve çocukların aile içi ilişkilerle ilgili farkındalık kazanmalarını amaçladığını göstermektedir. “Çay” ismi %5,88 oranıyla ikinci sırada yer alırken, “mıhlama”, “yağmur” ve “hamsi” isimleri %3,92 oranında eşit sıklıkta kullanılmıştır. Bu isimler, çocukların yerel kültüre dair unsurlarla tanışmasını sağlamakta ve onların yerel değerlerle bağ kurmalarını desteklemektedir.

“Memleketim Rize” kitabındaki sıfatların kullanım sıklığına bakıldığında, her bir sıfatın %20 oranında eşit sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Bu sıfatlar arasında “bu”, “ahşap”, “Rize”, “mutlu” ve “evimizin önündeki” gibi sıfatlar yer almaktadır. Bu durum, kitabın dil yapısında dengeli bir sıfat kullanımının benimsendiğini ve her bir sıfatın anlatımda eşit derecede önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Sıfatların bu şekilde eşit dağılımı, okuyucunun dikkatini belirli bir sıfat üzerinde yoğunlaştırmak yerine, hikâyenin genel akışına odaklanmasını sağlar. Ayrıca, bu sıfatların kullanımında, yerel ve kültürel unsurlara vurgu yapılarak, çocukların memleketlerine dair kavramları ve bu kavramların onlara hissettirdiği duyguları anlamaları amaçlanmıştır. Bu durum, çocukların dil gelişimi kadar kültürel farkındalık kazanmaları açısından da önemlidir.

“Memleketim Rize” kitabındaki fiil kullanımında “izlemek” ve “yemek” fiillerinin %8,33 oranında en sık kullanılan fiiller olarak öne çıkması, hikâyenin gündelik yaşam ve kültürel aktiviteler üzerine yoğunlaştığını gösterir. Bu fiillerin sık kullanımı, çocuklara izleme ve yeme eylemlerinin önemini ve bu eylemlerin toplumsal hayattaki yerini öğretmeyi amaçlıyor olabilir. Diğer fiillerin %4,17 oranında eşit sıklıkla kullanılması, anlatımda dengeli bir fiil dağılımının olduğunu ve bu sayede çocukların çeşitli eylemlerle ilgili bilgi edinmesine olanak sağlandığını gösterir. Bu çeşitlilik, çocukların dil gelişimine katkıda bulunurken aynı zamanda kültürel ve günlük yaşam deneyimlerine dair farkındalık kazanmalarına da yardımcı olur.

“Memleketim Rize” kitabında edatların kullanılmaması, hikâyenin dil yapısının doğrudan ve basit olduğunu, anlatımda karmaşık yapılar yerine daha yalın bir dil tercih edildiğini gösterir. Bu durum, hikâyenin anlaşılabilirliğini artırarak özellikle küçük yaşta çocukların daha kolay kavrayabileceği bir anlatım sunmayı amaçlıyor olabilir.

“Memleketim Rize” kitabında ise yalnızca “de” bağlacının %100 oranında kullanıldığı görülmektedir. Bu bağlacın sık kullanımı, anlatımda ek bilgiler sunma ve olaylar arasında bağlantı kurma işlevi görmektedir. “De” bağlacının merkezi rolü, hikâyede günlük yaşamda gerçekleşen olayların birbirine bağlanarak anlatıldığını ve çocukların dil becerilerini bu şekilde geliştirmeye yönelik bir yapı kurulduğunu gösterir. Başka bir bağlacın kullanılmaması, anlatımın sadeliğini koruyarak çocukların dili kolayca takip edebilmesini sağlamaktadır.

“Memleketim Rize” kitabında ise “ben” zaiminin %66,67 oranında baskın olması, anlatımın öznel bir perspektifle ilerlediğini gösterir. “O” ve “siz” zaimlerinin daha düşük oranlarda yer alması, farklı bakış açılarına yer verildiğini, ancak bu perspektiflerin daha sınırlı kaldığını ortaya koymaktadır.

“Memleketim Rize” kitabında zarfların kullanım sıklığına bakıldığında, “bazen” zarfının %55,56 oranıyla en sık kullanılan zarf olduğu görülmektedir. Diğer zarflar olan “birlikte”, “işte”, “en” ve “sonra” zarfları ise %11,11 oranında eşit sıklıkla kullanılmıştır. “Bazen” zarfının yoğun kullanımı, anlatılan olayların ya da durumların sık olmamakla birlikte belirli aralıklarla gerçekleştiğini ifade eder. Diğer zarflar ise daha nadir kullanılan durumları ya da olayları belirtmek için kullanılmıştır. Bu dağılım, anlatımın çeşitliliğini artırmakta ve çocukların farklı zarf türlerini tanımasını sağlamaktadır.

Hikâye Kitaplarının Okunabilirlik Düzeylerine İlişkin Sonuçlar

Bu çalışmada, 365 Gün Öykü Serisi’nde yer alan hikâye kitaplarının okunabilirlik düzeyleri, Ateşman Okunabilirlik Formülü kullanılarak detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bu inceleme, çocukların okuma gelişimi açısından bu hikâyelerin ne kadar uygun olduğunu ve dil yapılarının anlaşılabilirlik düzeyini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Ateşman (1997) tarafından geliştirilen okunabilirlik formülü, Türkçe metinlerin sözcük ve cümle uzunluklarını dikkate alarak okunabilirlik derecelerini belirleyen güvenilir bir ölçüm aracı olarak kabul edilmektedir. Bu formülün uygulanması sonucunda, hikâyelerin büyük çoğunluğunun “kolay” ve “çok kolay” kategorilerinde yer aldığı, ancak bazı hikâyelerin daha yüksek zorluk derecesine sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

Bu bulgular, 365 Gün Öykü Serisi’ndeki hikâyelerin okunabilirlik düzeyleri açısından oldukça çeşitli olduğunu göstermektedir. Hikâyelerin büyük çoğunluğunun “kolay” ve “çok kolay” kategorilerinde yer alması, metinlerin dil yapısının genç okurlar için erişilebilir ve anlaşılır olduğunu işaret eder. Bu tür metinlerin, çocukların okuma becerilerini geliştirme sürecinde önemli bir rol oynadığı ve dilsel becerilerin temellerini atmada kritik öneme sahip olduğu literatürde sıkça vurgulanmaktadır (Özkul ve Karaca, 2012).

Sonuç olarak, 365 Gün Öykü Serisi’nde yer alan hikâyelerin büyük çoğunluğu, erken okuma dönemi çocukları için uygun bir dil yapısına sahip olup, onların okuma becerilerini geliştirmeye yönelik etkili bir araç olarak değerlendirilebilir.

Hikâye Kitaplarının Gelişim Alanları ile İlişkisine Dair Sonuç

“Doğum Günüm Ne Zaman?” hikâyesi, bilişsel gelişim alanında zaman kavramlarını kullanma, sayma becerileri ve toplama-çıkarma işlemleri gibi kazanımlar içermektedir. Bu kazanımlar, çocukların matematiksel düşünme ve zaman yönetimi becerilerini desteklemektedir. Dil gelişimi açısından, hikâye okuma farkındalığı kazandırmaya yönelik etkinlikler sunar. Sosyal-duygusal gelişim açısından ise, çocukların duygularını ifade etme ve kararlılık gösterme gibi becerilerini geliştirmeye yönelik kazanımlar içerir. Bu, hikâyenin farklı gelişim alanlarında güçlü katkılar sunduğunu göstermektedir.

“Mozaik” hikâyesi, bilişsel gelişim açısından parça-bütün ilişkisini kavrama ve nesnelerin özelliklerini tanımlama gibi becerilere odaklanmaktadır. Ayrıca, fiziksel gelişim açısından büyük kasların kullanımı ve denge gerektiren hareketler gibi etkinlikler sunar. Sosyal-duygusal gelişim alanında ise empati kurma, sorumluluk alma ve kararlılık gösterme gibi becerilerin geliştirilmesine yönelik kazanımlar içermektedir. Bu hikâye, çok yönlü gelişimi destekleyen kapsamlı bir içeriğe sahiptir.

“Memleketim Rize” hikâyesi, bilişsel gelişim alanında nesnelerin ve varlıkların özelliklerini tanımlama ve bir etkinliği/görevi tamamlama becerilerini desteklemektedir. Dil gelişimi açısından dinlediklerini yorumlama ve okuma farkındalığı kazandırmaya yönelik kazanımlar sunmaktadır. Fiziksel gelişim alanında müzik ve ritim eşliğinde hareket etme ve dengeli beslenme becerilerini desteklerken, sosyal-duygusal gelişim açısından duygularını ifade etme, farklı kültürel özellikleri irdeleme ve başkalarına yardım etme gibi kazanımlar sunmaktadır.

Sonuç olarak, 365 Gün Öykü Serisi’ndeki hikâye kitapları, bilişsel ve dil gelişimi açısından güçlü katkılar sunmakla birlikte, fiziksel ve sosyal-duygusal gelişim alanlarında sınırlı kalmaktadır. Bu bulgular, literatürde yer alan diğer araştırmalarla da tutarlılık göstermektedir. Örneğin, Güneş (2021) tarafından yapılan bir incelemede, çocuk hikâyelerinin genellikle dil gelişimi üzerinde yoğunlaştığı, ancak fiziksel ve sosyal-duygusal gelişim için yeterince kapsamlı içerikler sunmadığı belirtilmiştir.

Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmada, 365 Gün Öykü Serisi içinden seçilen 3 hikâye kitabı incelenmiş ve söz varlığı unsurlarının kullanımı analiz edilmiştir. İncelemede, hikâyelerde, atasözü ve deyim gibi kültürel öğelere nadiren yer verildiği, ancak ikilemelerin ve tekrarlayan yapıların zaman zaman kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu bulgular, okul öncesi alanında yapılan diğer çalışmalarla da örtüşmektedir. Literatürde, bu dönemde çocukların soyut işlemler döneminde olmadıkları, dolayısıyla dilin daha somut, basit ve anlaşılır bir yapıda tutulmasının tercih edildiği belirtilmektedir.

Bu araştırmada, 365 Gün Öykü Serisi'nin söz varlığı, sözcük türleri ve okunabilirlik düzeyleri analiz edilmiştir. Bulgular, hikâyelerin genel olarak okul öncesi çocukların bilişsel ve dil gelişimine uygun bir yapıda olduğunu ortaya koymuştur. Ancak, mevcut literatürle karşılaştırıldığında, bu bulgular hem benzerlikler hem de farklılıklar içermektedir.

Öncelikle, söz varlığı açısından elde edilen bulgular, Demir ve Yazıcı (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmayla örtüşmektedir. Onların araştırmasında da okul öncesi hikâye kitaplarında en çok kullanılan sözcük türlerinin isim, fiil ve sıfat olduğu; zarfların, edatların ve bağlaçların ise oldukça sınırlı düzeyde kullanıldığı belirlenmiştir. Aynı durum bu araştırmada da gözlemlenmiştir ve bu durum çocukların farklı dil yapılarına daha az maruz kalmasına neden olabilmektedir.

Ancak, Öztürk ve Karakuş (2018) tarafından yapılan bir çalışmada, özel olarak seçilmiş bazı hikâye kitaplarında deyim, ikileme ve kalıp sözlerin nispeten daha yoğun biçimde kullanıldığı ve bu yönüyle dilsel zenginliğe katkı sağlandığı ifade edilmiştir. Buna karşın, 365 Gün Öykü Serisi'nde deyim ve atasözü kullanımının oldukça sınırlı olduğu, bu da çocukların kültürel dil unsurlarıyla yeterince karşılaşamamasına yol açabileceği şeklinde yorumlanabilir.

Okunabilirlik düzeyi açısından yapılan değerlendirme, Ateşman (1997) okunabilirlik formülüne göre metinlerin büyük çoğunluğunun "çok kolay" ya da "kolay" düzeyde olduğunu ortaya koymuştur. Bu bulgu, Koşar ve Kılınç'ın (2021) okul öncesi hikâye kitaplarına dair yaptığı analizle paralellik göstermektedir. Onlar da benzer şekilde, sade ve kısa cümlelerle yazılan hikâyelerin çocuğun dikkat süresine uygun olduğunu, ancak uzun vadede dilsel gelişim için daha çeşitli yapılara da yer verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

365 Gün Öykü Serisi, tematik açıdan değerlendirildiğinde "Mozaik" ve "Memleketim Rize" gibi metinlerle çocukların yerel kültürel değerlere ve toplumsal çeşitliliğe dair farkındalık kazanmasını desteklemektedir. Bu durum, Arıkan ve Aydın (2022) tarafından yapılan çalışmadaki tematik çeşitlilik vurgusuyla benzerlik göstermektedir. Ancak fiziksel gelişim, duygusal farkındalık ya da çevre bilinci gibi alanlara yönelik içerikler oldukça sınırlıdır. Bu eksiklik, Güneş (2021) ve Baş (2011) tarafından yapılan çalışmalarda da vurgulanmakta; sadece dilsel gelişime odaklanmanın çocuk kitaplarının potansiyelini sınırlandırabileceği dile getirilmektedir.

Farklı olarak, bazı çalışmalarda (örn. Aktaş ve Yaşar, 2019) hikâyelerin çocukların yaratıcılık ve hayal gücünü geliştirmeye yönelik metaforik anlatımlarla zenginleştirildiği görülmektedir. 365 Gün Öykü Serisi'nde ise bu tür anlatı yapılarına daha az yer verilmiş, daha çok açıklayıcı ve doğrudan anlatım tercih edilmiştir. Bu durum, metinleri anlaşılır kılmakla birlikte, bilişsel esnekliği destekleyici yönü sınırlandırabilir.

Sonuç olarak, bu çalışmanın bulguları; okul öncesi hikâyelerin çocukların dil gelişiminde önemli bir rol oynadığını, ancak bu metinlerin sözcük çeşitliliği, söz varlığı zenginliği ve tematik derinlik açısından daha fazla geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Gelecek çalışmaların, farklı yayınevlerine ait hikâye setlerini karşılaştırmalı biçimde analiz etmesi, bu alanda daha kapsayıcı sonuçlara ulaşılmasına katkı sağlayacaktır.

Hikâye kitaplarında dilsel çeşitliliğin artırılması, çocukların kelime dağarcığını geliştirmek ve dil becerilerini desteklemek açısından önemlidir. Bu nedenle, okul öncesi öykü kitaplarında sadeleştirilmiş atasözleri ve deyimlere daha fazla yer verilmeli, ikilemeler ve tekrarlayan yapılar bilinçli şekilde kullanılmalıdır. Ayrıca, sözcük çeşitliliği yüksek, çocukların bilişsel gelişim düzeyine uygun içeriklerin tercih edilmesi dil öğrenimini olumlu yönde etkileyecektir. Öğretmenlerin bu tür materyalleri seçerken dikkatli davranmaları ve yazarların yaş gruplarına uygun dil kullanımı konusunda rehberlik almaları, okul öncesi dönemde dil gelişimini destekleyici önemli adımlar olacaktır.

Etik Komite Onayı: Etik kurul onay belgesi gerektirmemektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: [İnci Evin (IE), Sıddık Bakır (SB)] Fikir-IE; Tasarım-IE; Denetleme- IE; Kaynaklar- IE; Veri Toplama ve/veya İşleme- IE Analiz ve/veya Yorum-IE-SB; Literatür Tarama- IE; Yazıyı Yazan- IE; Eleştirel İnceleme-SB

Çıkar Çatışması: Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Bu çalışma, Atatürk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi (SYL-2024-13528) tarafından desteklenmiştir.

Yapay Zekâ Kullanımı: Yazarlar, bu çalışmanın hazırlanması, yazımı, analizi veya değerlendirilmesi aşamalarında herhangi bir yapay zekâ aracı kullanmadığını beyan etmiştir.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval is not required.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: [İnci Evin (IE), Sıddık Bakır (SB)] Concept - IE; Design- IE; Supervision- IE; Resources- IE; Data Collection and/or Processing- IE; Analysis and/or Interpretation-IE-SB; Literature Search- IE; Writing Manuscript- IE; Critical Review-SB

Conflict of Interest: The authors have no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: This study was supported by Atatürk University Scientific Research Projects Coordination Unit (SYL-2024-13528).

Use of Artificial Intelligence: The authors declared that no artificial intelligence tools were used at any stage of the preparation, writing, analysis, or evaluation of this study.

Kaynaklar

- Aksoy, H. (2014). Türkçede söz varlığı ve kullanımı üzerine bir inceleme. *Türk Dili Araştırmaları*, 33(2), 112–129.
- Aktaş, M., & Yaşar, E. (2019). Okul öncesi çocuk kitaplarında metaforik anlatımların incelenmesi. *Eğitim ve Dil Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 105–122.
- Akyol, H. (2019). *Türkçe öğretim yöntemleri* (7. baskı). Pegem Akademi.
- Arıkan, A., & Aydın, S. (2022). Okul öncesi çocuk kitaplarında tematik çeşitlilik: Nitel bir analiz. *Erken Çocukluk Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 34–52.
- Arslan, M. (2017). Zarfların dil bilgisindeki yeri ve önemi. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 34(2), 58–70.
- Ateşman, E. (1997). Türkçede okunabilirlik ölçütleri. *Dilbilim Dergisi*, 8, 71–74.
- Baş, B. (2011). Söz varlığı ile ilgili çalışmalarda kullanılacak ölçütler. *Türkoloji Dergisi*, 29(1), 27–43.
- Baş, B., & Karadağ, Ö. (2012). Söz varlığı üzerine yurt dışında ve Türkiye’de yapılan temel araştırmalar. *Millî Eğitim Dergisi*, 193, 81–97.
- Chomsky, N. (1965). *Aspects of the theory of syntax*. MIT Press.
- Demir, A. (2016). Zamirlerin dil bilgisindeki işlevleri. *Dil ve Edebiyat Dergisi*, 23(2), 45–58.
- Demir, A. (2018). Sıfatların dil gelişimi üzerindeki etkisi: Bir inceleme. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 45(3), 101–115.
- Demir, S., & Yazıcı, R. (2020). Okul öncesi hikâye kitaplarında sözcük türlerinin analizi. *Türkçe Eğitim Dergisi*, 9(3), 185–201.
- Demirci, N. (2013). Sosyal etkileşim kuramı bağlamında dil öğretiminde söz varlığı geliştirme çalışmaları. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 45–62.
- Gündoğdu, E. (2022). *Yusuf Atılğan’ın eserlerinde söz varlığı unsurları* (Tez No. 748451) [Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Güneş, F. (2021). Çocuk hikâyelerinin dil gelişimi üzerine etkileri: Kuramsal bir inceleme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(3), 497–513.
- Güneş, F. (2021). Okul öncesi çocuk kitaplarının gelişim alanlarına etkisi. *Erken Çocukluk Eğitimi Dergisi*, 5(2), 55–70.
- Güneş, N. (2019). Çocukların dil gelişiminde sıfatların rolü ve önemi. *Türkçe Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 78–91.
- Karatay, H. (2007). Dil öğretiminde söz varlığının önemi ve söz varlığı çalışmalarının dil bilimsel yapılar üzerindeki etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(4), 653–669.
- Karatay, H. (2007). İlköğretim Türkçe öğretiminde söz varlığı öğretimi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(3), 1–15.
- Kaya, Z. (2017). Çocukların dil gelişiminde fiillerin önemi. *Dil ve Konuşma Terapisi Dergisi*, 4(3), 52–66.
- Koşar, G., & Kılınç, H. (2021). Okunabilirlik açısından okul öncesi çocuk kitaplarının değerlendirilmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 17(1), 49–67.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2024). *Okul öncesi eğitim programı*. Temel Eğitim Genel Müdürlüğü.
- Özdemir, B. (2018). Fiil kullanımının çocuklarda cümle kurma becerilerine etkisi. *Dil Bilim Dergisi*, 9(2), 89–102.
- Özkul, F., & Karaca, A. (2012). Popüler bilim metinlerinin okunabilirlik düzeyleri: Ateşman formülü ile bir değerlendirme. *Dilbilim Araştırmaları*, 24(2), 45–58.
- Öztürk, F. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde söz varlığı. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 65, 83–104. <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS7226>
- Öztürk, N., & Karakuş, E. (2018). Çocuk kitaplarında atasözleri ve deyimlerin kullanımı. *Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Dergisi*, 8(4), 799–818.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, A., & Yıldız, M. (2015). 2. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerin okunabilirlik açısından incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 52–61.
- Yılmaz, S., & Karadağ, B. (2017). Çocukların dil gelişiminde isimlerin etkisi: Bir inceleme. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 77–92.

Structured Abstract

This study focused on analyzing three storybooks selected from the 365 Days Story Series, published by the Ministry of National Education and used in preschool education institutions. The study aimed to examine the vocabulary elements, readability levels, and alignment of the texts with the 2024 Preschool Education Program. It was conducted using the document analysis method, a qualitative research design. The analysis particularly focused on the types of words and vocabulary components used in the stories to support children's language development. Vocabulary elements were categorized as proverbs, idioms, reduplications, and set phrases, while word types were classified as nouns, adjectives, verbs, prepositions, conjunctions, pronouns, and adverbs. Additionally, the readability levels of the stories were assessed using the Ateşman Readability Formula, and the contributions of the texts to children's cognitive, social-emotional, and language development were evaluated.

*The findings revealed that the stories in the 365 Days Story Series generally use age-appropriate language and content. Most of the stories fall within the "easy" or "very easy" readability level, indicating that children in the early stages of reading can comprehend them with ease. For example, in the book *When Is My Birthday?*, the most frequently used noun is "Ece," while "one" stands out among adjectives, and "to pop" among verbs. This book presents a character-centered narrative that children can relate to, and the frequent use of numerical adjectives is structured to help children associate with basic mathematical concepts. Similarly, the repetition of verbs around specific events supports children's cognitive processing of those events.*

*In the book *Mosaic*, the plot revolves around a specific object—"a vase"—making the narrative distinctive. The frequent use of the verb "say" indicates the prominence of dialogue in the story, which plays a significant role in enhancing children's verbal communication skills. Moreover, the adjectives and verbs in *Mosaic* help children develop skills such as part-whole relationships and understanding cause-effect connections. Thus, the story supports both cognitive and social-emotional development areas.*

*The book *My Hometown Rize* emphasizes local and cultural elements. The most frequently used noun in this book is "father" and the pronoun "I" is commonly used. The adjectives and verbs in the story are selected to help children recognize and connect with local culture. For instance, the frequent use of the adverb "sometimes" emphasizes periodic actions, and the use of only the conjunction "and" reflects a simple and direct language structure. This simplicity helps children comprehend the narrative more easily and supports their language development.*

The study also found that the stories were not rich in terms of vocabulary elements. Proverbs were not encountered, and idioms and reduplications were used sparingly. For example, idioms like "slipped out of the hand" and "eye to eye," and the reduplication "shap shup" were rarely used. This shows that the stories are written in a simpler linguistic style suited to the target audience. However, this limited use may restrict the potential to expand children's vocabulary and linguistic richness. The findings indicate the need for greater linguistic diversity in children's literature.

*When evaluated for alignment with the 2024 Preschool Education Program, the stories are largely consistent with the developmental areas defined in the program. The story *When Is My Birthday?* supports cognitive development through its emphasis on time concepts and numerical relationships, while also enhancing vocabulary development. *Mosaic* promotes skills related to part-whole recognition and identifying object properties, whereas *My Hometown Rize* introduces cultural awareness. Each of these stories also contributes to social-emotional development by fostering empathy, responsibility, and the recognition of different cultural features.*

In conclusion, this study not only highlights the linguistic and content features of the stories in the 365 Days Story Series, but also reveals their contributions to children's language development. The stories' readability levels are appropriate for the target age group and support various developmental areas. However, the limited use of vocabulary elements suggests the need for more support in enriching children's language exposure. These findings point to the necessity of enhancing the linguistic richness of children's literature and designing story content in a way that better addresses children's developmental needs. The results of this research are expected to contribute to the development of new works in the field of children's literature and to the evaluation of existing materials.